Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 8 זייטען — פרייז 15 גראָשען — NAJER FOLKSBLAT

נייער פאָלקסבלאַט

№ 102 | Łódź, Poniedziałek, 4 maja 1931 r. | נייַנטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י"ז אייר תרצ"א | № 102

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פּעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ענדערונגען אין דער רעגירונג

לאָדזער יוד אלס פּוילישער געזאַנדטער אין עסטלאַנד?

וואַרשא, 3 (טעלעפאָניש) אין די פּאָליטישע קרייזען האַלט מען אין איין שמועסען וועגען ענדערונגען אין דער רעגירונג, וואָס זאָלען אַדורכגעפיהרט ווערען אין פערלויף פון דער באַהענטסטער וואָך. מ'רופט אפילו אָן די נעמען פון די, וואָס זאָלען פערנעהמען די נייע אַמטען. אַזוי ווערט בעהויפּטעט, אַז אויב פינאַנץ־מיניסטער מאַטושעווסקי זאָל ווערען פּרעמיער וועט ער פערהאַלטען זיין טעקע און אַלס וויצע־מיניסטער וועט פערבלייבען פּולקאָווניק קאָץ אויפ'ן אָרט פון האַנדעלס־מיניסטער זאָל בעשטימט ווערען דער געוועזענער האַנדעלס־מיניסטער קוויאַטקאָווסקי, און דער איצטיגער האַנדעלס־מיניסטער פּריסטאָר זאָל צוריק איבערנעהמען דאָס אַרבייטס־מיניסטעריום. אַלס אויסערן־מיניסטער ווערט פאָרויסגעזעהען פּולקאָווניק בעק. ענדערונגען זאָלען אויך פאָרקומען אויף די אויסלענדישע אַמטען פון די דיפּלאָמאַטישע פערטרעטונגען. אַזוי זאָלען אַוועק די אַמבאַסאַדאָרען פון פּאַריז, לאָנדאָן און רוים. ס'זאָל אויך פערלאַזען זיין אַמט דער ווינער געזאַנדטער באַדער און דער געזאַנדטער אין טאַלין (רעוועל) ליביצקי. אויפ'ן אָרט פון ליביצקי זאָל בעשטימט ווערען ה' ביימאַן אַ מיטגליד פון דער פּאַריזער אַמבאַסאַדע (אַ לאָדזער, אַ זוהן פון געוועזענעם דאָזאָר גרשון ביימאַן).

דאַגעגען ווערט מיטגעטיילט פון אַנ'אַנדער קוועלע, אַז נאָך דער קאָנפערענץ אויפ'ן שלאָס איז קלאָר געוואָרען, אַז פּרעמיער סלאַוועק וועט בלייבען אויף זיין אַמט. אויב ער זאָל אַרויספאַהרען אויף אורלויב וועט איהם פערטרעטען דער וויצע־פּרעמיער פּיעראַצקי. יעדענפאַלס איצט איז נישט פאָרויסגעזעהען קיין שום גרעסערע ענדערונג אין דער רעגירונג; אַקטועל ווערען די ענדערונגען ווערען ערשט אָנהויב זומער, בפרט ווייל אין מאַי וועט די רעגירונג זיין שטאַרק פערנומען מיט ענינים פון דער אויסערן־פּאָליטיק אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען באָדען.

סאָוויעטען פערקויפען כינא די מזרח־כינעזישע באַהן־ליניע

ריגע, 3 (ספּ. טעל.) די אונטערהאַנדלונגען צווישען די סאָוויעטען און כינא געהען אויף אַ גוטען וועג. די סאָוויעטען האָבען אויסגעדריקט זייער פּרינציפּיעלער הסכמה אויף צו פערקויפען די כינעזער די איזענבאַהן. און גאַנץ בקרוב וועלען די אונטערהאַנדלונגען אַרום דעם ענין פינאַליזירט ווערען.

פּוילישע קוואָטע קיין אַרגענטינא נישט אויסגענוצט

וואַרשא, 3 (טעלעפאָניש). פּוילען האָט בעקומען אַ קאָנטיגענט פון 200 וויזעס קיין אַרגענטינא פאַר די, וואָס געהען נישט אַריין אין דער צאָהל פון די קאָנטראַקטירטע, אָדער פון די, וואָס ווערען אַהין אַרויסגערופען דורך זייערע פאַמיליעס און פערוואַנדטע. די דאָזיגע צאָהל, וואָס האָט געזאָלט אויסגענוצט ווערען ביז'ן 30. אַפּריל ה. י. איז נישט אויסגענוצט געוואָרען און דער טערמין פונ'ם קאָנטיגענט איז דעריבער פערלענגערט געוואָרען ביז'ן 7. מאַי ה. י.

דערווייל איז נישט פאָרויסגעזעהען, אַז פאַר פּוילען זאָלען היי־יאָהר צוגעשטעלט ווערען נאָך אַ סכום וויזעס קיין אַרגענטינא.

דער צווייטער עק פון שטעקען...

וואַרשא, 3 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) מ'גיט איבער, ווי וועגען אַ קוריאַז, אַז אויפ'ן סמך פון פּאַראַגראַף 20 איז אין וואַרשא אָפּגענומען געוואָרען דאָס וואַהל־רעכט ביי 3 אָנגעזעהענע גערער חסידים.

דער רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט האָט זייער רעקלאַמאַציע אָפּגעוואָרפען.

נומערוס־קלויזוס אין די דייטשע בערג

וויען, 3 (ספּ. טעל.) דער דייטש־עסטרייכישער טוריסטען־אַלפּען־פערבאַנד, וואָס צעהלט ביז 200 טויזענט מיטגלידער, האָט איצט אָנגענומען אַ רייהע נייע פּונקטען אין זיין סטאַטוט. לויט די דאָזיגע פּונקטען קען קיין יוד, אָדער אפילו אַ דייטש פון יודישער אָפּשטאַמונג נישט זיין קיין מיטגליד פון פערבאַנד.

אין דער בערעכטיגונג פון זייער בעשלוס גיבען זיי אָן דעם מאָטיוו, אַז יודען זענען בכלל שוואַך און צוליב זייער ראַסען־דעגענעראַציע אייגנען זיי זיך נישט פאַר טוריסטען, און האָבען נישט קיין כח זיך אַרויפצודראַפּען אויף הויכע בערג. דערצו זענען זיי זעהר טומלדיג און מיט זייערע געשרייען אין די בערג מאַכען זיי קאַליע די שטיל־קייט־אידיליע.

די דייטשע אַנטיסעמיטען האַלטען, אַז זייערע בערג דאַרפען אָפּהיטען זייער „ראַסען"־ריינקייט. ס'איז אפילו פערהאַן אין דעם אַ געוויסע קאָנסעקווענץ: אויב איין דייטש האָט געקענט פעסטשטעלען, אַז גאָט איז פון דייטשער אָפּשטאַמונג, טאַ פאַרוואָס זאָלען אַנדערע דייטשען נישט אָננעמען זיך די קשיוודע פון די דייטשע בערג און נישט פערהיטען, אַז די אידיליע זאָל דאָרט נישט געשטערט ווערען דורך די טומלדיגע, שוואַכע און דעגענערירטע יודען, צווישען וועלכע ס'איז נישטאָ קיין איין דיסעלדאָרפער קירטען?...

אַ לופט־פליה־צענטער

פון מיליטערישער פאָרבערייטונג אין לאָדז

וואַרשא, 3. (טעלעפאָניש) היי־יאָהר וועלען איינגעאָרדענט ווערען 2 צענטרען פון מיליטערישער פליה־פאָרבערייטונג—אין לאָדז און אין נאָווי־טאַרג. קאַנדידאַטען, וואָס ווילען אָנגענומען ווערען אויף דעם קורס, דאַרפען צושטעלען אַ צייגניש וועגען אַדורכגעהען דעם טעאָרעטישען קורס פון לופט־פליהעריי, די ערשטע שטופע פון אַלגעמיינער מיליטערישער פאָרבערייטונג און אַ קוואַליפיקאַציע פון פליה־מעדיצינישען פאָרשונגס־צענטער.

די קאַנדידאַטען דאַרפען זיך אויך פערפליכטען אָפּצודינען דעם מיליטערישען דינסט־טערמין אין פליה־אָפּטיילונגען און די דאָזיגע דינסט אָנהויבען שוין אין 1931 י. אַלס קאַנדידאַטען אין צענטער פון דער מיליטערישער פאָרבערייטונג פאַר לופט־פליהעריי וועלען אָנגענומען ווערען נאָר רעקאָמענדירטע פון פּוילישע לופט־פליה־קלובען.

3 מאַי פייערונגען אין וואַרשא

וואַרשא, 3 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די היינטיגע פייערונג פון 3 מאַי זענען אין וואַרשא אַדורך זעהר אימפּאָזאַנט. 9 אַ זייגער אין דערפריה האָבען די פעראייניגטע מיליטערישע אָרקעסטערס פאַר'ן שלאָס אָפּגעשפּילט דעם נאַציאָנאַלען הימן, 10 אַ זייגער איז אין סינאַגאָגע אויף טלאָמאַצקע אָפּגעריכט געוואָרען אַ פייערליכע תפילה און פראָפ. שאָר האָט געהאַלטען אַ געלעגענהייטס־רעדע. 11 אַ זייגער איז אויפ'ן פּילסודסקי־פּלאַץ אין דער אַנוועזענהייט פון דער גענעראַליציע אין דיפּלאָמאַטישען קאָרפּוס פאַרגעקומען אַ דעפילאַדע. 3 אַ זייגער איז פאָרגעקומען דער פאָראַד פון טוישען די וואַך פון דער גאַרניזאָן קאָמענדע.

די גאַנצע שטאָט איז געווען דעקאָרירט מיט נאַציאָנאַלע עמבלעמען, די רעגירונגס־געביידעס זענען ביינאַכט געווען אילומינירט.

אינצידענטען אין דער קהלה און אויפ'ן בית־עולם

וואַרשא, 3 (טעלעפאָניש) צוליב'ן יום־טוב פון 3 מאַי זענען היינט אַלע אָפּטיילונגען פון דער קהלה געווען געשלאָסען. אויך די לויה אָפּטיילונג האָט נישט פונקציאָנירט, דאָס האָט ביי פיל אינטערעסאַנטען אַרויסגערופען אַנ'אויפרעגונג און ס'איז געקומען צו סקאַנדאַלען, אַזוי אַז ס'האָט געמוזט אינטערווענירען פּאָליציי.

אין איין פאַל האָט די קאַרעטקע פון „חסד ואמת" אַדורכגעפיהרט די לויה און אַרויסגעפיהרט דעם בר מנן אויפ'ן בית עולם אָבער דאָרט האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דאָס טויער איז געשלאָסען. דער אויפגערעגטער המון האָט אויפגעריסען דאָס טויער און האָט אַליין אַדורכגעפיהרט די קבורה.

די בלוטיגע 1־טער מאַי־דעמאָנסטראַציעס

אין לובאַרטאָוו און אין מאַניעוויטש

דער'הרג'עטע דעמאָנסטראַנטען, פערוואונדעטע פּאָליציאַנטען. — צוריקגעשטעלט די אָרדנונג

קאָוועל, 3 (טעלעפאָניש). אין דאָרף מאַנעוויטשע (60 קילאָמעטער פון קאָוועל) מיט 1500 איינוואוינער איז בעת דער דעמאָנסטראַציע דעם 1. מאַי געקומען צו בלוטיגע צוזאַמענשטויסען. אַ המון פון אַ 1000 מאַן פון די אַרומיגע דערפער האָט אונטער דער אָנפיהרערשאַפט פון סעלראָב־טוער, געוואָלט איינאָרדנען אַ דעמאָנסטראַציע. די פּאָליציי האָט געפּרובט צו צוטרייבען דעם המון. ס'איז געקומען צו אַ שיסעריי, בעת וועלכע 3 פּאָליציאַנטען זענען פערוואונדעט געוואָרען און פון די דעמאָנסטראַנטען זענען 2 דער'הרג'עט געוואָרען און עטליכע זענען פערוואונדעט געוואָרען. דער המון איז זיך פונאַנדערגעלאָפען און זיך בעהאַלטען אין די אַרומיגע וועלדער. פּאָליציי האָט איינגעאָרדענט אַנ'אָבלאַווע.

לובלין, 3 (טעלעפאָניש). אין גאַנץ פּוילען איז דער טאָג פון 1. מאַי אַ דורך רוהיג. נאָר אין לובאַרטאָוו (24 קילאָמעטער פון לובלין) און אין מאַנעוויטשע (הינטער לובלין) איז געקומען צו בלוטיגע צוזאַמענשטויסען. מיר האָבען שוין בקיצור מיטגעטיילט וועגען די געשעהענישען אין לובאַרטאָוו. איצט דערוויסען מיר זיך פאָלגענדע איינצעלהייטען: אין שטעטעל האָט זיך אָרגאַניזירט אַ דעמאָנסטראַציע־צוג פון אַנ'ערך 800 פּערזאָן, וועלכע האָט זיך געוואָלט פעראייניגען מיט'ן צווייטען דעמאָנסטראַציע־צוג אין צענטער שטאָט, וועלכער איז געווען לעגאַליזירט. אַנ'אָפּטיילונג פון 12 פּאָליציאַנטען האָט זיי דעריך געשטערט. ס'איז געקומען צו אַ צוזאַמענשטויס, בעת וועלכען ס'זענען געפאַלען שאָסען פון ביידע זייטען און 3 דעמאָנסטראַנטען זענען געפאַלען טויט און 7 פּאָליציאַנטען זענען פערוואונדעט געוואָרען, צווישען זיי, 3 — שווער.

מ'האָט וועגען דעם באַלד מיטגעטיילט אין לובלין און פון דאָרט איז אין אַ פערטעל שעה אַרום אָנגעקומען אויף אַנ'אויטאָ 60 פּאָליציאַנטען. די דעמאָנסטראַנטען זענען זיך פונאַנדערגעלאָפען. פּאָליציי האָט אַרעסטירט 41 פּערזאָן, לויט אָפיציעלע קאָמוניקאַטען האָט מען ביי אייניגע אַרעסטירטע געפונען געוועהר און מאַטעריאַלען, וואָס בעשטעטיגען זייער אָנגעהעריגקייט צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. די אָרדנונג אין שטעטעל איז צוריקגעשטעלט געוואָרען. אַ גאַנצען טאָג זענען אַרומגעגאַנגען פערשטאַרקטע פּאַטרולען. ס'ווערט געפיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

אויף אַ דריטעל איז געפאַלען דער האַנדעל אין אַמעריקא

וואַשינגטאָן 3 (ספּ. טעל. לויט דער פערעפענטליכטער סטאַטיסטיק פון אויסלענדישען האַנדעל קומט אויס, אַז דער בילאַנס איז ממש אַ קאַטאַסטראָפאַלער: אין פערגלייך מיט פאַראַיאָהרען איז סיי דער אימפּאָרט און סיי דער עקספּאָרט געפאַלען אויף אַ דריטעל.

אַזוי למשל איז דער עקספּאָרט פון די פעראייניגטע שטאַטען אין אַמעריקא, וועלכער האָט בעטראָפען אין מערץ 1930 י. — 359 מיליאָן דאָלאַר, געפאַלען אין מערץ 1931 י. ביז אויף 235 מיליאָן דאָלאַר; דער אימפּאָרט, וועלכער האָט אין מערץ 1930 י. בעטראָפען 300 מיליאָן דאָלאַר האָט היי־יאָהר אין מערץ בעטראָפען קוים 209 מיליאָן דאָלאַר.

די הכנסות פון די פעדעראַל־שטייערן אין די לעצטע 9 חדשים (פון 1 יולי ביז'ן 1 אַפּריל) האָבען בעטראָפען 1 מיליאַרד מיט 930 מיליאָן דאָלאַר, ד. ה. מיט 347.321.000 דאָלאַר ווייניגער ווי אין די זעלבע 9 חדשים פאַראַיאָהרען.

כמעט די גאַנצע דיפערענץ איז ענטשטאַנען צוליב די פערקלענערטע שטייערן פון הכנסה.

צאָל־אוניע צווישען פוילען, אונגאַרן און מלוכות פון דער קליינער אַנטאַנט

פּראָיעקט פון טשעכישען אויסערן־מיניסטער בענעש

בודאַפּעשט, 3 (ספּ. טעל.) אויף היינט איז קיין סינאַי צוזאַמענגערופען געוואָרען אַ קאָנפערענץ פון די אויסערן־מיניסטאָרען פון דער קליינער אַנ־טאַנט, וועלכע וועט דויערן 3 טעג. די מיניסטאָרען וועלען נאָך דער קאָנפערענץ אויפגענומען ווערען אויף פריהשטיק ביים קעניג.

אין די רומענישע פּאָליטישע קרייזען גיט מען איבער, אַז צווישען די מלוכות, וואָס געהערען צו דער קליינער אַנטאַנט הערשט נישט קיין איינינקייט אין דער פראַגע בנוגע דער בעציהונג צו דער דייטש עסטרייכישער צאָל־אוניע. אין יוגאָ־סלאַוויען און רומעניען אַלס אַגראַר־לענדער האַלט מען, אַז די מלוכות קענען שליסען מיט'ן דייטשען בלאָק אַנ־אָפּמאַך, פון וועלכען זיי זאָלען פיל געניסען. דאַ־געגען האָט טשעכאסלאוואַקיען פון דעם גאָרנישט צו דערוואַרטען פאַר זיך.

כדי געגענצווירקען דעם מעגליכען אַדורכקו־מען פון דעם דייטש־עסטרייכישען בלאָק מיט רו־מעניען און יוגאָ־סלאַוויען און נישט דערלאָזען אויף אזא אופן צו דער אָפּשוואַכונג פון דער קליינער אַנטאַנט, איז דער טשעכאסלאוואַקישער אויסערן־מיניסטער בענעש אַרויס מיט אַ נייעם פּראָ־יעקט פון אַ צאָל־אוניע, וואָס זאָל אַרומנעהמען די מלוכות פון דער קליינער אַנטאַנט אונגאַרן און פוילען.

אנטיסעמיטישע אקציע

געגען יודישען סוחר'טום אין ליטע

קאָוונע, (יט״א) דער האַנדעל, אינדוסטריע און מלאכה מוז אַרויסגעריסען ווערען פון יודישע הענד — אַזאַ רעזאָלוציע האָט אָנגענומען דער פערבאַנד פון סוחרים־ליטווינער אויף זיין קאָנגרעס, וואָס איז פאָרגעקומען אין קאָוונע.

דער פערבאַנד פון סוחרים־ליטווינער האָט זיך געגרינדעט מיט אַ יאָהר צוריק מיט'ן ציל צו בע־קעמפען יודען אין האַנדעל, אינדוסטריע און האַנד ווערקעריי. פאַר דער צייט האָט דער פערבאַנד מיט דער הילף פון מלוכה־קאַסעס זיך אָרגאַניזירט און איצט איז פאָרגעקומען דער ערשטער קאָנגרעס, אויף וועלכען עס זענען אָנגענומען געוואָרען ביז אַ צעהנדליג רעזאָלוציעס געגען יודען. עס איז בע־שלאָסען געוואָרען צו בעטען די רעגירונג, אַז זי זאָל שאַפען אַ ספּעציעלען פאָנד, כדי צו שטיצען די ליטווישע סוחרים אין קאַמף מיט'ן יודישען קאָנקורענט, אַז אַלע מלוכה און זעלבסטפערוואַל־טונגס־אַרבייטען זאָלען אָפּגעגעבען ווערען אויס־שליסליך ליטווינער, אַז מען זאָל נישט אַרויסגעבען קיין ערלויבענישען צו עפענען נייע אונטערנעהמונ־גען, אויב עס עקזיסטירען שוין אַזעלכע אונטער־נעהמונגען, וועלכע געהערען צו ליטווינער. עס איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, אַז דער האַנדעל אום זונטאָג זאָל פערבאָטען ווערען אין גאַנץ ליטע (איצט קען מען אין דער פּראָווינץ האַנד־לען 3 שעה).

די שאַרפע אַנטיסעמיטישע רעדעס אויפ'ן קאָנ־גרעס און די אָנגענומענע רעזאָלוציעס האָבען אַ־רויסגערופען צווישען די יודען אין ליטע אַ שטאַרקע אויפרעגונג. די „יודישע שטימע" טרעט שאַרף אַ־רויס געגען דער שאָוויניסטיש־אַנטיסעמיטישער אַק־ציע פון די ליטווישע סוחרים, וואָס בעדראָהט שטאַרק די יודישע אינטערעסען.

לאָדזער נייעס

פעראייניגטער וואָהל־קאָמיטעט

פון באַלוט—ראַדאָגאָשטש—זובאַרדז צו די קהלה־וואַהלען

נעכטען אין אָווענד איז אין לאָקאַל פון פליישער־פעראיין (זגערזשער 84) פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון פאָרשטעהער פון 63 בתי תפילות מכוח די בעפאָרשטעהענדע קהלה־וואַהלען. ס'איז געוואָרען אָנגענומען אַ בעשלוס צו געהען צו די די וואַהלען מיט אַן אייגענער ליסטע כדי ספּעציעל צו פערטיידיגען די אינטערעסען פון באַלוט — ראַ־דאָגאָשטש — זובאַרדז.

אַלס פּרעזעס איז אויסגעוועהלט געוואָרען ר' שלמה פרידמאַן, וויצע־פּרעזעס — פישל רובינ־שטיין און יצחק מאיר גינגאָלד, קאַסירער מאיר לעווקאָוויטש, סעקרעטאַר לייבל גוטערמאַן.

דער קאָמיטעט איז שוין צוגעטרעטען צו אַ ענערגישער אַרבייט.

נייער אָדרעס פון מעלדונגס־ביוראָ נומער 3

(מ) דאָס מעלדונגס־ביוראָ נומער 3, וואָס נעמט אַרום דעם שטח פון 5 און 9 פּאָליציי־קאָ־מיסאַריאַט, ווערט פון היינט, מאָנטאָג אַן איבער־געטראָגען פון פּיראַמאָוויטש 10 אויף נאַוואָ־טאַר־גאָווא 18.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

מאָנטאַג, ד. 4 מאַי 1931

11,58 צייטסיגנאַל, 12,05 גראַמאָפאָן־פּלי־טען, 13,15 טאָג־פּראָגראַם, קינאָ־און טעאַטער־רעפּערטואַר, 14,50 לעקציע פראַנצויזיש, 15,30 פאָרלעזונג פאַר מאַטוריסטען: „פּוילישע לעגענדען און די פּוילישע מיליטערישע אָרגאַניזאַציע" — וואַצלאַוו ליפּינסקי. „פּאַלאַקען אין די אייראָפּע־אישע רעוואָלוציעס פון 19 יאָהרהונדערט" פּראָפ. מאָשטשיצקי, 16,10 קאָמוניקאַט פון פישער און שיפער, 16,15 קינדער־פּראָגראַם, 16,45 גראַמאָ־פאָן־פּליטען, 17,15 „די היילינע שטאָט פון'ם נביא" (פאָרלעזונג), 17,45 לייכטע מוזיק פון „גאַסטראָנאָמיאַ" אין וואַרשאַ, 18,45 פערשידענעס, 19,10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען, 1925 גראַמאָפאָן־פּליטען, 19,40 ראַדיאָ זשורנאַל, 20,00 אַקטועלע פאָרלעזונג פון וואַרשאַ, 20,15 מוזיקאַלישער שמועס פון וואַרשאַ, 20,30 „פערפיהרט פון סעראַי, אָפּע־רע פון מאָצאַרט, 22,45 פּאָט־מעטעראָלאָגישער. פּאָליציי, ספּאָרט־קאָמוניקאַטען, טאַנץ־מוזיק.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע", נאַרוטאָוויטשאַ 20
לייטונג: א. בעזמאַן, דירעקציע: משה ליפּמאַן.

גאַסטשפּילען פון וואַרש. „סקאַלאַ"־טעאַטער
מיט'ן אַנטייל פון בעריהמטען אַרטיסט און רעזשיסער, ליבלינג פון לאָדזער פּובליקום
משה ליפּמאַן
מיט'ן גוט־איינגעשפּילטען אַנסאַמבל, אין וועלכען ס'געפינען זיך די בעסטע כוחות פון די יודישע ביהנעס אין פוילען.

פּרויען: באַרסקאַ־פישער, צני ליטאַן, מ. קייזעראָוויטש, ליאַלאַ יאַקובאָוויטש. מענער: משה ליפּמאַן, שמחה וויינטרויב, סעם בראָנעצקי, יעקב פישער. ניסענצווייג, אהרן איי־זענבערג, מ. וויכער, ש. קראַנץ און הערמאַן פישער.

היינט, מאָנטאַג, דעם 4־טען מאַי, 9 אָווענד גרויסע פּאַלסס־פאָרשטעלונג
פּרייזען פון 80 גראָשן ביז 2.50 זל. ערשטע רייהע
ווערט געשפּילט צום לעצטען מאָל (ביז שבת ווערט נישט געשפּילט)
דער גרויסער וועלט־שלאַגער, וועלכער איז געשפּילט געוואָרען שבת און זונטאָג מיט אַן'אומגעהויערען ערפאָלג

„ציגאַנקאַרי"
ביהנע־שטיק אין 8 בילדער (3 אַקטען) פון ד״ר פרידריך וואָלף, איבער־זעצט און רעזשיס. משה ליפּמאַן
קינדער און יוגענד ביז 16 יאָהר — איינגאַנג פערבאָטען

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון טעאַטער פילהאַרמאָניע.
בעמערקונג: וואוילטעטיגע פאָרשטעלונגען ווערען פערקויפט צו מעסיגע פּרייזען.
אין פאָרבערייטונג: ה. לייוויק'ס מייסטערווערק „הירש לעקערט"

היינט און פאָלגענדע טעג!
גרויס מאָנומענטאַל קלאַנג־מייסטערווערק פון דער פּוילישער פּראָדוקציע אויפ'ן גרונד פון דער נאָוועלע פון
Henryk Sienkiewicz
יאַנקאַ מוזיקאַנט
אין די הויפּטראָלען
M. Malicka, Conti, Dymsza-Krukowski
און דער בעקאַנטער מיט זיינע אויפטריטען אין לאָדז ZABCZYNSKI
רעזשי: Ryszard Ordyński
מוזיק: Grzegorz Fitelberg
טעקסטען פון לידער פון K. Tom
אויסער'ן פּראָגראַם:
פּרעכטיגע קלאַנג־צוגאַבע
א. נ.: „שקעלעטען־טאַנץ".
אָנהויב אין וואָכענטאָג 4.30 נאָכמיטאָג שבת, זונטאָג און יום־טוב 1 בייטאָג
פּאָפּולערע פּרייזען.

אונזער ווערטען און לאַנג־יעהריגען מיטגליד פון כאָר חבר
משה זאַגאַיסקי
צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכען
פאַטער נ. ע.
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.
כאָר און מוזיק־פעראיין „שיר" אין לאָדז
דירעקטאָר י. פּיוווישס און ל. לאַסס

דעם טיפסטען בייליד דריקען מיר אויס דער פאַמיליע זאַגאַיסקי, צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען פאַטער
נ״ע פייוועל זאַגאַיסקי
זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
פאַמיליע איצקאָוויטש און זיטענפעלד.

DR.
FELIKS BORNSTEIN
(אַקושעראון פרויען־קראַנקהייטען)
נעהמט אָן יעדען טאָג פון 3—7 נאָכמיטאָג.
צוליב דער ענדערונג פון די נעמען פון די גאַסען איז יעצט די אַדרעס Śródmiejska 29 (נעבען גדאַנסקאַ, פריהער צעגעלניאַנאַ 4), טעל. 184-90.

Wykwalifikowana
EKSPEDJENTKA
w branży bławatnej
poszukuje posady.
Łask. oferty do administr. dla „H. D."

ערשטקלאַסיגע
דאַמען־שניידער געזעלן בעשטעלט
ווערען געברויכט פון זאָ־פאָרט ביי מ. דראַבינאָווסקי זאַוואַדזקאַ 21. 2665

ערשטקלאַסיגע
דאַמען־שניידער געזעלן בעשטעלט
ווערען זאָפאָרט געברויכט ביי מ. נאַלינסקי פּיעטריקאָווער 41.

צו דער פערלאָבונג פון
פרל. **רחל רזשעזשינסקא**
מיט ה' **פנחס אָרזשעכאָווסקי**
ווינשען אַ הערצליכען מזל־טוב און אַ גליק־ליכע צוקונפט. נתן הימעל און פרוי.

אַ קוואַליפיצירטער
דאַמען־שניידער־געזעלן
(בעשטעלט) און אַ האַנד־נייהער
קענען זיך מעלדען פון זאָפאָרט
ביי י. זאַלצער, שרוד מיעיסקאַ 29. 2664

Dr. med.
Gustawa ZAND-TENENBAUMOWA
פרויען־קראַנקהייטען און אַקושעריע
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף פּעטריקאָווער 109
טעלעפאָן 220-25 נעמט אָן פון 12—1 5—3

Dr. Med. **A. S. Tenenbaum**
אינערליכע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף **פּיעטריקאָווער 109**
טעלעפאָן 220-25
נעהמט אָן פון 6 ביז 7½ נאָכמיטאָג.

אַנ'אָרט צו שלאָפען
פאַר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט, איז אָבצוגעבען. צו ערפאַהרען פּיעטריקאָווער 33, אין 2־טען הויף, פּאַרטער.

מזל־טוב
צו די תנאים פון
פרל. **שולמית גאָלדשטיין**
(זדונסקאַ־וואָלאַ)
מיט ה' **בנימין ראָזענבערג** (לאָדז)
ווינשען אַ הארציגען מזל־טוב
עלטערן און געשוויסטער

בעקאַנטמאַכונג.
דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז פון דעם 3־טען מאַי 1931, האָט זיך געעפענט אַ
סעקציע פון לאַסט־אויטאָמאָבילן
ביים צענטראַלען ראַד־פערקעהר־פעראיין
פּילסודסקיעגאַ 43.
דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג יעדען אָווענד פון 18 ביז 22.
מיט אַכטונג די פערוואַלטונג. 2650

מאָרגען, דינסטאַג, ל״ג בעומר (דעם 5 מאַי 1931), 12 בייטאָג צו דעם 2־טען שמערצליכען יאָהרצייט פון'מיין טראַגיש־אומגעקומען איינציג טעכטערל און אונפערגעסליכער שוועסטער
בתי בת ר' גרשון הלוי ע״ה **יאַסעלעוויטש**
(שילערין פון 6־טען קלאַס אַב'ס גימנאַזיום, ווי אויך שילערין פון מוזיק־פּראָפ. נירנשטיין) וועט פאָרקומען אויפ'ן בית־החיים אַ פייערליכע הזכרה צו וועלכער אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען.
מוטער און ברודער.

לאָדז. 4 מאַי 1931

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז 4 מאַי 1931

בנות אַגודת ישראל

אין וואַרשאַ איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די בנות אַגודת ישראל, וועלכער איז געווען זעהר אימפּאָזאַנט און האָט געלאָזען נאָך זיך אַ שטאַרקען איינדרוק. אַזוי פערזיכערען די צייטונגען. הונדערטער דעלעגאַטען זענען געקומען פון גאַנצען לאַנד, הונדערטער געסט, דער זאַל איז געווען איבערפולט. און די גאַלעריע איז געווען בעזעצט. ווי מיר זעהען איז עס געווען דער אמת'ער צוזאַמענפאָהר מיט אַלעם וואָס דערצו געהערט מיט רעכט האָט איינע פון די רעדנערינס אונטערגעשטראָכען, אַז דער איצטיגער צוזאַמענפאָהר אין פערגלייך מיט'ן צוזאַמענפאָהר וואָס איז געווען מיט פינף יאָהר צוריק, זעהט אויס ווי אַ חלום.

אַ צוזאַמענפאָהר פון בנות אַגודת ישראל. אייגענטליך איז דער נאָמען אַ ביסעל צו לאַנג, עס וואָלט געהאַט אפשר אַ בעסערען קלאַנג ווען עס זאָל הייסען „בנות ישראל", אַזוי גוט ווי זייערע שולען הייסען „בית יעקב" אָהן אַ בעזונדערע בעטאָנונג פון אַ פאַרטיי. אָבער אין דעם פאַל איז דער צוגאָב אפשר נויטיג. ער בעצייכענט די בעשיידענע איינשרענקונג פון בעגריף, עס זאָל נישט הייסען, אַז נאָר זיי זענען די בנות ישראל. לויט דער בעצייכנונג, הייסט עס, אַז זיי זענען די יודישע טעכטער וואָס זענען אָנגעשלאָסען צו דער אַגודה, עס ווערט ממילא צוגעגעבען, אַז עס זענען נאָך פעראַן אַנדערע יודישע טעכטער.

אָבער דער נאָמען איז נישט דער עיקר, וויכטיג איז דער אינהאַלט וואָס ווערט אין נאָמען אַריינגעלעגט און מען מוז מודה זיין, אַז די בעוועגונג האָט שוין פיל אויפצוווייזען, שוין דער פאַקט, וואָס יודישע פרויען פון דער געדיכטעסטער אָרטאָדאָקסיע די וואָס האָבען ביז היינט געליפערט דעם ערגסטען מין אַסימילאַציע, די טעכטער וואָס זענען ערצויגען געוואָרען אין די פּענסיעס, וואָס האָבען נישט גערעדט קיין יודיש וואָרט און האָבען נישט געהאַט דעם מינדעסטען בעגריף פון יודישקייט. אַדער האָבען געהאַט גראַד אַ פערקעהרטען בעגריף. דער פאַקט, וואָס פון די קרייזען קומען איצט די טעכטער און אָרגאַניזירען זיך, פּראָקלאַמירען זיך אַלס בנות ישראל. דער פאַקט, וואָס זיי נעהמען אויף זיך אַ חוב צו רעדען דריי חדשים יודיש. וואָס זיי מאַכען יודיש פאַר דער שבת־שפּראַך. פאַר דער שפּראַך פון „בית יעקב", דאָס אַליין איז שוין אַ גרויסער פּראָגרעס.

אַ צוזאַמענפאָהר קאָן נישט פאָרקומען אָהן אינצידענטען, אויך אויף דעם צוזאַמענפאָהר זענען געקומען די פון „יודישען פרויען פעראיין", און געוואָרפען פּראָקלאַמאַציעס. האָבען, הייסט עס, אַגיטירט די פערזאַמלונג פאַר זייערע לאָזונגען און פאָדערונגען, אַזוי ווי די פּראָגרעסיווע יודישע פרויען קעמפּפט הייבט פאַר גלייכבערעכטיגונג און פאָדערט וואָהל־רעכט צו דער קהלה, איז די אַגיטאַציע געפיהרט געוואָרען אויף דער ליניע. נאַטירליך איז פון דעמאָקראַטישען שטאַנדפּונקט די פאָדערונג געוויס בערעכטיגט, מיר פערשטעהען אַז די קהלה וואָלט געוויס גאָרנישט פערלוירען, ווען אויפ'ן אָרט פון די מענער, די מיטגלידער פון דער „אגודה" וואָלטען אין דער קהלה געזעסען אָט די פרויען וואָס זענען אַרויסגעטראָטען אויפ'ן צוזאַמענפאָהר, אויך אין אינטערעס פון דער רעליגיע בכלל. איז עס, אַז פרויען זאָלען אַקטיוו זיך בעטייליגען אין קהלה לעבען. ביי די אומות העולם האָבען צו די רעליגיעזע געמיינדעס פרויען וואַהל־רעכט. אַפילו דאָרט וואו צום פּאַרלאַמענט האָבען זיי נישט קיין וואַהל־רעכט. צי דאָס ליגט אין אינטערעס פון דער דעמאָקראַטיע איז עס ליידער, נאָך אַ ספק, ביז איצט האָבען מיר מיט'ן פרויען־רעכט, געמאַכט שלעכטע ערפאַהרונגען..."

אָבער די „בנות אגודת ישראל" ווילען נאָך דערוויל פון דעם רעכט נישט וויסען, זיי האָבען צוטרוי צו זייערע מענער און ברודער און זיי לאָזען זיי איבער צו פיהרען די קהלה. ווי לאַנג זיי וועלען בלייבען אַזוי בעשיידען ווייסט מען נישט. יעדענפאַלס איז די בעוועגונג, אין איהר איצטיגען סטאַדיום, אַ וויכטיגע ערשיינונג אין אונזער לעבען.

ש. י. סטופּניצקי.

—:O:—

די זאַמעל-אַקציע פאַר דעם ארץ־ישראל-קאַמפּיין
אין די פעראייניגטע שטאַטען און קאַנאַדע

מאָנטרעאָל, (יט"א) איבער 25 טויזענד דאָלאַר זענען געשאַפען געוואָרען ביי דער ערעפענונג פון פעראייניגטען ארץ־ישראל־קאַמפּיין אויף אַ פערזאַמלונג אין האָטעל „ווינדזאָר".

הרב ב. בריקנער פון קליוולאַנד איז געווען דער גאַסט־רעדנער אויף דעם מיטינג, א. י. פרימאַן פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין קאַנאַדע, איז געווען פאָרזיצער.

די קוואָטאָ פון מאָנטרעאָל איז הונדערט טויזענד דאָלאַר, עס ווערט ערוואַרטעט, אַז די סומע וועט דערגרייכט ווערען אין די נאָהענטע טעג.

טשיקאַגאָ, (יט"א) 150 דעלעגאַטען פון יודישע אָרגאַניזאַציעס אין טשיקאַגאָ האָבען זיך פערפליכטעט אויסצוצאָהלען 9000 דאָלאַר פאַר דעם „אוסישקין נאַציאָנאַל פאָנד־פלאַן", אויף אַ קאָנפערענץ, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין „האָטעל שערמאַן", אויסער די 9000 דאָלאַר האָבען די לאָקאַלע פועלי ציון זיך פערפליכטעט צו קויפען אין ארץ־ישראל ערד פאַר פינף טויזענד דאָלאַר מיט דעם צוועק צו בויען אַ אַחוזה אונטער'ן נאָמען „נחלת טשיקאַגאָ".

פאַרוואָס פאָהר איך קיין פּאַלעסטינע?
אינטערעסאַנטער אַרטיקעל פון אַ דייטשען גענעראַל

אין ארץ־ישראל ווילט איצט דער בעקאַנטער פּאַציפיסט און פריינד פון ציוניזם, דער דייטשער גענעראַל־מאַיאָר דר. שענאַייך. פאַר'ן אָפּפאָהרען האָט גענ. שענאַייך פערעפענטליכט אַנ'אַרטיקעל א. ב. „פאַרוואָס פאָהר איך קיין פּאַלעסטינע?" דער אַרטיקעל איז זעהר אינטערעסאַנט און מיר נעהמען פון איהם אַרויס עטליכע שטעלען;

„איך זעה אין פּאַלעסטינע די סומע פון כמעט אַלע וועלט־פּראָבלעמען. פון דעם געאָגראַפישען שטאַנדפּונקט שטעלט פּאַלעסטינע מיט זיך פאָר אַ בריק צווישען מזרח און מערב. אין דער היינטיגער דערמאָנט עס דייטשלאַנד. וואָס איז אַמאָל געווען די בריק צווישען מזרח און מערב־אייראָפּע, פעלקער, וואָס וואוינען אין אַזעלכע לענדער, האָבען פאַר זיך די אויסוואַהל. אָדער ווערען אַ רינג, וואָס בינדט אַלע שכנים, אָדער ווערען אַ באָדען, אויף וועלכען עס שפּילען זיך אויס אַלע קאַמפען.

„ווען איך בין צום לעצטען מאָל געווען אין פּאַלעסטינע מיט פינף יאָהר צוריק, האָב איך געהאַט דעם איינדרוק, אַז די נאַציאָנאַלע קאָנטראַסטען צווישען די יודען און די אַראַבער פערשווינדען, דערווייל האָבען זיך אָפּגעשפּילט די בעקאַנטע „בעדויערנסווערטע קאַמפען צוליב'ן כותל מערבי, צי האָב איך דעמאָלט געהאַט אַ טעות? איך האָב גענוי נאָכגעפאָלגט די שטימען פון דער פּרעסע. און אויך היינט גלויב איך, אַז די דאָזיגע קאַמפען האָבען אויפגעפלאַקערט, צוליב די גרויסע אַראַבישע פּאַשאַס, וועלכע האָבען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אָנוועזנהייט פון די סאָציאַל ־ העכער שטעהענדע יודען, מורא געהאַט, אַז די אַראַבישע פעלאַכען זאָלען נישט אויפוואַכען געזעלשאַפטליך, אויף אַזאַ אופן ווערט די נאַציאָנאַלע פראַגע אַ סאָציאַלע. דאָס צוזאַמענלעבען פון די יודען און אַראַבער ווערט אַ קלאַסישער ביישפּיל פון די ברענענדיגע פּראָבלעמען פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

„בעזונדערס ווערטפולע אונטערנעהמונגען וועט דאָרט געפונען אויך די סאָציאָלאָגיע, דאָרט ווערען געשאַפען גאַנץ נייע פאָרמען פון סאָציאַלער ווירטשאַפט, איינציגע ישובים האַלטען מעהר פון יחידים־ווירטשאַפט מיט אַ שטאַרקער קאָאָפּעראַטיווער בעאַרבייטונג. אַנדערע געהען אין געזעלשאַפטליכען לעבען און אין דער ווירטשאַפט ווייטער אַפילו פאַר'ן רוסישען קאָמוניזם. די רעזולטאַטען דאַרף מען אָפּוואַרטען מיט אַ בעזונדערער שפּאַנונג, ווייל עס געהט דאָרט — אין געגענזאַץ צו רוסלאַנד — וועגען פולשטענדיגער פרייוויליגקייט, וועלכע ווערט אויסגעפיהרט דורך מענשען, וואָס זענען סאָציאַל צווישען זיך גאַנץ גלייך און האָבען דערביי אַ שטאַרק געפיהל פאַר אינדיווידואַליטעט.

„אין שטרייט אַרום כותל מערבי האָט מען געזעהען אַ ריין רעליגיעזע פראַגע, טיילווייז איז עס טאַקע אַזוי. פּאַלעסטינע איז דאָך אַ הייליג לאַנד פון דריי רעליגיעס, די קריסטליכע רעליגיע צופאַלט זיך דערביי אויף דריי קאָנפעסיעס, וועלכע קעמפען שאַרף צווישען זיך, ווי בעקאַנט, האָט די טערקישע פּאָליציי אָפט געמוזט איינשטילען די קאַמפען צווישען די גריכישע, רוימישע און אַרמענישע קריסטען.

„עס קומען נאָך צו דערצו מעכטיגע ווירטשאַפטליכע פּראָבלעמען. די ציוניסטען פון אַלע לענדער בויען דאָרט זייט צעהנדליגער יאָהרען נישט נאָר אַ נאַציאָנאַלע היים, פאַר יודען, נאָר אַ היים, וואָס דאַרף מיט דער צייט ווירטשאַפטליך שטעהען אויף די אייגענע פיס, ווי אַזוי קאָן מען דאָס טון אין אַ לאַנד, וואָס האָט זיך אין משך פון יאָהרהונדערטער געפונען אונטער דער פאַטאַלער טערקישער הערשאַפט?".

גענעראַל שענאַייך זאָגט צום סוף צו, אַז פון אַלעמדינג, וואָס ער וועט זעהן אין ארץ ישראל וועט ער נאָכ'ן צוריקקומען אָפּגעבען אַ גענויעם בעריכט.

אין יאָהר 1914—37 מלכים, איצט בלויז 14
לאַיד דזשאָרדזש וועגען „גורל פון די קעניגען"

„נייע פרייע פּרעסע" ברענגט אַנ'אינטערעסאַנטען אַרטיקעל פון לאַיד דזשאָרדזש'ן וועגען „גורל פון די קעניגען". דער אַרטיקעל איז אָנגעשריבען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעפּובליקאַנישער איבערקעהרעניש אין שפּאַניען.

„מיר געפינען זיך איצט, — שרייבט לאַיד דזשאָרדזש, — אין אָנהויב פון אַנ'עפּאָכע, ווען איבער דער גאַנצער וועלט געהט אַ גרויסע בעוועגונג פאַר אָפּשאַפען די טראָנען. די דאָזיגע בעוועגונג האָט בעוויזען איהר רייפקייט מיט דער אַבדיקאַציע פון אַ קעניג, וועלכער האָט געהערט צו איינער פון די עלטסטע און אַמאָל מעכטיגסטע דינאַסטיעס פון דער וועלט.

דעם 4־טען אויגוסט 1914, ד.ה. ביים אָנהויב פון וועלט־קריג זענען אין אייראָפּא געווען 37 סוביערענע הערשער. דעם 15־טען אַפּריל 1931 איז די צאָהל פערקלענערט געוואָרען ביז 14. צו די 14 דאַרף מען נאָך צוגעבען יאַפּאַן און די דרום העלפט פון אַזיען.

ס'איז מערקווירדיג, וואָס די קעניגליכע מאַכט איז געבליבען גראַד אין יענער גרופּע אייראָפּאישע מלוכות, וואָס זייער בעפעלקערונג איז בעזונדערס בעקאַנט מיט זייער גייסטיגער אומאָפּהענגיגקייט און מיט ליבע צו פערזענליכער פרייהייט. אַזעלכע זענען די פעלקער ביי די ברעגעס פון צפון־ים. די ענגלענדער, האָלענדער און סקאַנדינאַווער. דאָס איז אַ פּאַראַדאָקס פון דער געשיכטע. דער אינדיווידואַליזם און זעלבסטשטענדיגקייט האָבען שוין לאַנג בעוואוינט דאָזיגע פעלקער צו בויען די פּרינציפּען פון דעמאָקראַטיע — דאָס איז געווען נאָך אין יענער צייט, ווען די מאָנאַרכיע איז געווען די איינציג אָנערקענטע פאָרם פון רעגירונג. די צפון־פעלקער האָבען שוין דעמאָלט געצוואונגען זייערע סוּבערענען איינצוגעהען אויף בעדייטענדע בעגרענצונגען. און די מאַכט איז דאָרט אַלץ מעהר און מעהר איבערגעגאַנגען פון די הענד פון דער קרוין און פון ענגען אַריסטאָקראַטישען קרייז אין די הענד פון ברייטען און שטאַרקען מיטעלשטאַנד. ווען אין אַנדערע לענדער האָבען דאַן אָנגעהויבען צו דראָהען רעוואָלוציעס, האָבען די דערמאָנטע פעלקער שוין געהאַט גענוג מאַכט אַדורכצופיהרען די נויטיגע רעפאָרמען, נישט אָפּשאַפענדיג דערביי די מאָנאַרכיעס.

אַנדערש איז עס געווען ביי די פעלקער, ביי וועלכע די קעניגליכע מאַכט איז געווען אַריסטאָקראַטישער, ווי אין די צפון־מלוכות. ווען דער געוו. קעניג אַלפאָנס וואָלט דאָס בעצייטענס פערשטאַנען, וואָלט ער נאָך היינט געווען קעניג.

אין איטאַליען איז, לויט דער מיינונג פון לאַיד דזשאָרדזש'ן, די לאַגע אַביסעל אַנ'אַנדערע. דאָרט איז די דעמאָקראַטישע רעגירונג פערביטען געוואָרען דורך דער דיקטאַטור פון אַ מענש פון פאָלק. דאָרט איז די מאַכט פון קעניג כלומרשט געבליבען אונבעריהרט. פאַקטיש האָט זי פערלוירען יעטוועדע השפּעה.

לאַיד דזשאָרדזש מיינט, אַז די קונסט צו זיין אַ קאָנסטיטוציאָנעלער מאָנאַרך איז אַ גרויסע קונסט. די צפון־מלכים בעהערשען גוט די דאָזיגע קונסט. דערפאַר איז אין זייערע לענדער נישטאָ קיין רעפּובליקאַנישע בעוועגונג, און די סאָציאַליסטען בעציהען זיך צום טראָן מיט דערזעלבער אַכטונג, ווי אַלע אַנדערע בירגער.

די געמיינזאַמע מאַי=דעמאָנסטראַציע
פון די פּוילישע און יודישע אַרבייטער

דעם 1־טען מאַי זענען אין וואַרשאַ (אויך אין לאָדז און אַנדערע שטעט), פאָרגעקומען געמיינזאַמע דעמאָנסטראַציעס פון פּוילישע און יודישע אַרבייטער. צום היפּך פון די פריהערדיגע יאָהרען זענען דאַסמאָל די דעמאָנסטראַציעס געווען זעהר אימפּאָזאַנט, און זענען פאַריבער פולקאָם רוהיג, נישט ווערענדיג געשטערט דורך די געוואוינטליכע אַנטי־יודישע עקסצעסען. אויפ'ן ראַנד פון דער דאָזיגער דעמאָנסטראַציע אין וואַרשאַ שרייבט דער „ראָבאָטניק":

„די גרעסטע בייעס, וואָס האָט אַרויסגערופען אַ סענסאַציע אויף דרויסען, איז געווען דער געמיינזאַמער צוג פון דריי פּאַרטייען: פּ.פּ.ס., בונד און פועלי ציון (רעכטע), די דאָזיגע ערשטע פּראָבע האָט זיך איינגעגעבען אויסגעצייכענט, און אָהן ספק וועט אין דער צוקונפט די פראַגע וועגען דער געמיינזאַמער דעמאָנסטראַציע פון די פּוילישע און יודישע סאָציאַליסטען נישט אַרויסרופען קיין שום דיסקוסיע. ווייזט אויס, אַז די בעדערפעניש איז ענטגילטיג רייף געוואָרען, אויב אַלץ איז געגאַנגען אַזוי גלאַטיג, אין די וואַרשעווער „גאַס", סיי אין צענטער פון שטאָט ,סיי אין יודישען קוואַרטאַל האָט זיך צוגעקוקט צום געמיינזאַמען צוג, ווי צו אַ נאַטירליך זאַך, לכל הפחות, ווי צו אַנ'אונפערמיידליכע זאַך. איז דאָך וואַרשאַ ביז נישט לאַנג צוריק געווען אַ דורכגעדרונגען מיט ענדעקישען אַנטיסעמיטיזם, זעהט דאָך די סאַנאַציע און ב.ב.ס. (די פראַקס) אין די יודישע סאָציאַליסטען אַנ'אַנטי־פּוילישען און אַנטי־מלוכהשען עלעמענט., די דאָזיגע רעאַקציאָנערע און קליינבירגערליכע שטרעמונגען האָט דער ערשטער מאַי געגעבען אַ שטאַרקען קלאַפּ. דער סאָציאַליזם האָט אין דער הויפּטשטאָט בעוויזען זיין רייפקייט".

דער חורבן אין שטעדטעל דיסנע
די גרויסע פערפלייצונג אין ווילנער קאַנט

דיסנע געפינט זיך צווישען צוויי טייכען: דיסאַנקע און דווינע, בעת ביידע טייכען זענען אַרויס פון די ברעגעס, האָבען זיי זיך צענויפגעגאָסען און פערפלייצט די גאַנצע שטאָט און אַ שטח פון אַכט קילאָמעטער אַרום און אַרום. דיסנע פערמאָגט 33 גאַסען. פון זיי זענען געבליבען נישט פערגאָסען נאָר עטליכע העכערע ערטער: אַ פּאָר שטיקלעך גאַסען און מאַרק, פון די 10200 דיסנער איינוואוינער — האָבען אַנ'ערך 8 טויזענד געליטען פון דער פערפלייצונג, די געליטענע זענען צעוואָרפען איבער די אַלע נישט פערטרונקענע ערטער; עטליכע טויזענד מאַן געפינען זיך אין די הייזער פון דעם נישט פערטרונקענעם מאַרק. מען וואוינט דאָרטען איצט צו 10—15 משפחות אין אַ שטוב, 200 מאַן געפינען זיך אויפ'ן דיסנער אַלטען בית עולם, צוזאַמען מיט בהמות. וועלכע זענען שיער נישט אויסגעגאַנגען פון הונגער צוליב מאַנגעל אין פיטערונג (ערשט די לעצטע טעג האָט מען אָנגעהויבען פיהרען אַהין פּראָוויאַנט), די איבעריגע בעפעלקערונג געפינט זיך אויף די בוידעמער פון די האַלב אָדער דריי פערטעל פערטרונקענע הייזער, דאָרטען ליגט מען צוזאַמען מיט דער דערראַטעוועטער סחורה.

די היזקות זענען ריזיגע, בייעס רעדענדיג שוין וועגען די פערטרונקענע הייזער, און האָב־און־גוטס, האָט דאָס וואַסער אָוועקגעשלעפּט גרויסע סכומים האָלץ, וואָס געהערט צו אַ סך סוחרים. סייל סוחרים, וואָס האָבען אין דעמדאָזיגען האָלץ געהאַט זייער גאַנצען פערמעגען זענען בדיל הדל געוואָרען, דער האָלץ־שאָדען טרעפט אָן צעהנדליגער טויזענד דאָלאַר.

די צעגאָסענע טייכען האָבען אויך אָוועקגעשלעפּט אַ סך הייזער, אַ טייל פון די אונטערגעשווענקטע הייזער האָט זיך איינגעגעבען צו פערפעסטיגען מיט שטריק און אַזוי אַרום צו פערהיטען פון אָוועקשלעפּען. די גרויסע היזקות זענען טיילווייז אַ רעזולטאַט דערפון, וואָס מ'האָט זיך נישט גערעכט, די פערפלייצונג זאָל אָננעהמען אַזאַ קאַטאַסטראָפאַלען כאַראַקטער. די איינוואוינער האָבען די ערשטע צייט געמיינט, אַז זיי וועלען אויסמיידען די געפאַהר אויב זיי וועלען אַוועקלייגען זייערע חפצים אויף די אויווענס און אַלמערס. שפּעטער האָט מען דעם האָב־און־גוטס געטראָגען אויף די בוידעמער, אָבער פאַר די וואָס האָבען געמוזט אַנטלויפען פון די פערטרונקענע הייזער, זענען די זאַכען שוין געווען פערפאַלען. ווייל גלייך די ערשטע טעג האָט זיך אין דער פערטרונקענער דיסנע בעוויזען אַ באַנדע גנבים אויף שיפלעך, וואָס פלעגען פון די בוידעמער אַוועקשלעפּען אַלץ, וואָס זיי האָבען געפונען.

די געשרייען און געוויינען פון די פערטרונקענע זענען געווען אין לשער מ'איז געזעסען אויפגעשפּאַרט און נישט געהאַט וואָס צו עסען. נאָר פון גלובאָקי און לוזשקי האָט מען שפּעטער אָנגעהויבען פיהרען פּראָוויאַנט און עס צעטיילט צווישען דער גאַנצער בעפעלקערונג., אַ גרויסען חלק אין דער בעשפּייזונג האָט דער גלובאָקער סטאַראָסטע, וועלכער האָט אַ סך מיטגעהאָלפען אין לינדערען דעם גרויסען אומגליק פון דער בעפעלקערונג.

די טעג איז פון דער סאָוויעטישער זייט צוגעשוואומען צו דיסנע אַנ'אייז־קריע, אויף וועלכער ס'זענען געלעגען צוויי רוסישע פרויען. ביידע זענען געווען טויט. דאָס בעוויזען זיך פון דער טויט־קריע אין דער פערטרונקענער שטאָט, האָט געמאַכט אַ שרעקליכען איינדרוק.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
4 צעגעלניאַנאַ 4
פריהער צעגעלניאַנאַ 36) טעל. 90=216.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער - שוואַכע. אַלע צייט
אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 9 – 2 נאָכמ. און פון 5 – 9 אָוונד
פאַר דאַמען בעזונדערע וואַרטע-צימער.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאָדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מאַי
זון-אויפגאַנג 4.10
זון-אונטערגאַנג 6.57

מאָנטאַג
4
ט״ז
אייר תרצ״א

די נעכטיגע פייערונגען פון 3 מאַי
די גרויסע דעפילאַדע און מאַניפעסטאַציעס
אין אַלטשטעטישער שוהל, אין סינאַגאָגע און אין מאַניפעסטאַציע-צוג

11 אַ זייגער. נאָך די גאָטעס-דינסטען אין די קאַטשעדראַלען, איז פאָרגעקומען אַ דעפילאַדע פון מיליטער, פון פוס- און רייטער-פּאָליציי, פון פייערלעשער א.א.וו. די דעפילאַדע האָט אָפּגענומען ביים קוראַטאָרים-בנין, דער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט און דער אָנפיהרער פון אַ. ק. 4, גענעראַל מאַלאַכאָווסקי. נאָך דער דעפילאַדע האָט זיך געפורעמט אַ גרויסע מאַניפעסטאַציע מיט דעם אָנטייל פון אַלע צעכען, שולעס, געזאַנגס-פעראיינען, ספּאָרט-פעראיינען א.א.וו. וואָס איז מיט דער פּעטריקאָווער גאַס אַוועק צום פרייהייטס-פּלאַץ.

דאָרט זענען אַרויפגעלייגט געוואָרען עטליכע קרענץ ביים דענקמאָל פון קאָסטשושקאָ'ן, און ס'איז ענטהילט געוואָרען דער אָנדענק-טאָוועל, וואָס איז איינגעמויערט אין דער וואַנד פון מאַגיסטראַט.

נאָך די רעדעס ביים דענקמאָל איז אַ דעלעגאַציע פון די מאַניפעסטירענדע אַוועק אויף די קברים פון די אויפשטענדיגע אין קאָנסטאַנטינער פּאָלעשיע.

שפּעטער איז די מאַניפעסטאַציע אויפגעלייזט געוואָרען.

נעכטען אינדערפריה איז אין דער אַלטשטעטישער שול פאָרגעקומען אַ פייערונג לכבוד דעם 3 מאַי. צו דער פייערונג איז געקומען זעהר אַ גרויסער עולם וואָס האָט פאַרפולט די שול. ס'זענען אַנוועזענד געווען פאָרשטעהער פון וואָיעוואָדזשאַפט, שטעטישע סטאַראָסטווע, קרייז-געריכט, ד. אַ. ק. און פּערס. געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס. פּרעזעס מינצבערג האָט געהאַלטען אַ רעדע וועגען דער בעדייטונג פון 3 מאַי און דער חזן האָט געזונגען ענטשפּרעכענדע קאַפּיטלען תהילים און אַנד.

אין דער שול זענען אויך אַנוועזענד געווען די יודישע האַנווערקער. פאָרטרעטער פון 27 פאַכען האָבען זיך מיט זייערע פאַנער פאַרזאַמעלט אין דער צענטראַלע אויף פּאָלודניאָווע 4 און פון דאָרט זענען זיי געגאַנגען אין דער אַלטשטעטישער שול, וואו זיי האָבען בייגעוואוינט די פייערליכע תפילה.

אַ פייערליכע תפילה איז אויך פאָרגעקומען אין דער סינאַגאָגע אויף קאָסטשושקאָ, וואו אַהין ס'זענען געקומען שילער פון אַלע מיטעל-שולען וועלכע האָבען זיך שפּעטער בעטייליגט אינ'ם צוג.

אין דער מיליטערישער דעפילאַדע האָט זיך אויך בעטייליגט דער יודישער לעגיאָן א. נ. פּו פּאָלקאָווניק בערעק יאָסעלעוויטש, וועלכען ס'האָט אָנגעפיהרט דער קאָמענדאַנט ה' מייזלער.

פּאָבאָר פון יאָהרגאַנג 1910

שבת דעם 2 מאַי האָט זיך אָנגעהויבען אין לאָדז דער פּאָבאָר פון יאָהרגאַנג 1910. ס'פונקציאָנירען 3 פּאָבאָר-קאָמיסיעס.

אין דער קאָמיסיע 1 (זאַקאָנטנאַ 82)

דאַרפען זיך צושטעלען:

היינט, מאָנטאַג דעם 4 מאַי די אַלע, וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט O ביז'ן סוף און זיי וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

פאַר דער קאָמיסיע 2 (אָגראָדאָווע 34)

דאַרפען שטעהן:

מאָנטאַג דעם 4. מאַי פון A ביז P איינשליסליך פון 12. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט

פאַר דער קאָמיסיע 3 (אַלעע קאָסטשושקי 21)

דאַרפען שטעהן די פון קאַטעגאָריע B פון 1908

היינט, מאָנטאַג דעם 4 מאַי די פון A ביז K איינשליסליך וואָס וואוינען אין 3. קאָמיסאַריאַט.

דינסטאַג דעם 5. מאַי אַלע איבריגע פון 3 קאָמיסאַריאַט.

די פּאָבאָר-פליכטיגע דאַרפען מיט זיך מיטנעמען זייערע פערזענליכע דאָקומענטען און די בעשטעטיגונגען, אַז זיי זענען אַריינגעצייכנט געוואָרען אין די פּאָבאָר-ליסטעס.

אַרבייטסלאָזיגקייט
45,400 אַרבייטסלאָזע אין לאָדז

אויפ'ן שטח פון מלוכה'שען אַרבייטס-פערמיטלונגס-אַמט אין לאָדז, זענען אויפ'ן 2 מאַי געווען פערערגיסטרירט 48,129 אַרבייטסלאָזע פון דעם בלויז אין לאָדז 35,917 אונטערשטיצונגען האָבען בעקומען 24,881 אַרבייטסלאָזע, פון זיי אין לאָדז 16,460.

דורכ'ן אַמט האָבען בעקומען אַרבייט 51 אַרויסגעשיקט אויף אַרבייט 81.

דער אַמט האָט איצט 8 פרייע פּלעצער אויף הויז-דינערשאַפט א. אַנד.

נעכטיגע זיצונג פון קהלה-פערוואַלטונג

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג. בשעתו האָט זיך די קהלה-פערוואַלטונג געווענדעט צום מאַגיסטראַט ער זאָל צוריק צאָהלען דער קהלה פאַר איהרע אויסגאַבען, וואָס זי האָט געמאַכט אויף אויסצוהאַלטען דעם משוגעים הויז, דעם זויגלינג-היים פון „טאָז" א. אַנד. די קהלה האָט איהר ווענדונג מאָטיווירט מיט דעם, וואָס לעולם דאַרף דער מאַגיסטראַט אויסהאַלטען די דאָזיגע אינסטיטוציעס וועלכע ערלעדיגען טיילווייז די פונקציעס פון די שטעטישע אינסטיטוציעס. איצט איז אָנגעקומען אַ תשובה פון מאַגיסטראַט אַז אין ביודזשעט פון 1931/32 האָט ער נישט בעריקזיכטיגט די ווענדונג פון דער קהלה. די מיטטיילונג איז גענומען געוואָרען צו קענטניש. ווייטער איז גענומען געוואָרען צו קענטניש די מיטטיילונג פון מאַגיסטראַט אַז אין טאָג פון ליציטאַציעס וועלען די סעקוועסטראַטאָרען נישט נעהמען אין אַכט די ווענדונגען פון דער קהלה-קאַנצעלאַריע. ווייטער איז אויסגעהערט געוואָרען אַ ווענדונג פון פרוי גערזאָן, וועלכע טיילט מיט, אַז דעם 7 אַפּריל איז אין לאָדז געשטאָרבען אַ געוויסער סאַמועל אַפּפעל היים, וועלכער האָט אין זיין צוואה אַלע זיינע זאַכען איבערגעלאָזט דער יודישער קהלה אין לאָדז. די צוואה געפינט זיך ביים רעיענט זשימאָווסקי.

די קהלה האָט בעשלאָסען אַרויסצופאָדערען אַ קאָפּיע פון דער צוואה.

צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען בעאויפטראַגען די קאָמיסיע, וואָס איז געוועהלט געוואָרען אויף דער פריהערדיגער זיצונג אַז זי זאָל שליסען דעם ענטגילטיגען אָפּמאַך וועגען דעם לאָקאַל פאַר דער ת"ת אין באַלוט און ראַדאָגאָשטש, דערויף איז די זיצונג געשלאָסען געוואָרען.

געוואַלט איבערשרעקען דאס קינד
און האט עס שיער דערהרג'עט אויף טויט

אין פאָלוואַרק שיקאָוואַ לאָדזער קרייז, האָבען היגע מויערער געאַרבייט ביי עפּעס אַ בנין. קינדער האָבען זיי געשטערט אין דער אַרבייט. איז איינער פון די מויערער אַרויס פון די כלים, און האָט אַ וואָרף געטאָן אין דער פינף-יעהריגער מיידעלע זאָפיאַ קאַטאַר מיט אַ שווערען ציגעל. דער ציגעל האָט דעם קינד געטראָפען אין שלייף, און עס גוסס'ט איצט אין אַנגא מאַריא-שפּיטאָל.

לכתחילה האָבען די דאָרטיגע פויערים געוואָלט לינטשען דעם רוצחישען מויערער; מ'האָט איהם און זיינע חברים אָנגעהויבען צו דראָהען מיט מעסערס אין העק, נאָר די מויערער האָבען בעוויזען בעצייטענס צו אַנטלויפען און בעהאַלטען זיך אין וואַלד.

פּאָליציי האָט דעם שולדיגען דאָך אויסגעזוכט און אַרעסטירט. ער פאַרטיידיגט זיך אַז ער האָט דעם קינד נישט געוואָלט טאָן קיין בייז נאָר בלויז איבערשרעקען, עס זאָל נישט שטערען אין דער אַרבייט.

קאָנקורס אויף אַ גרויסען סכום מלבושים
הויזען, בלוזעס, מאַנטלען, היטלעך פאַר באַהן-בעאַמטע

די לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער האָט אַרויסגעשיקט צו צעכען און אָרגאַניזאַציעס, שניידערישע און היטעלמאַכערישע פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזשאַפט אַ צירקולאַר מיט דער מעלדונג, אַז דורך דער קרייז-דירעקציע פון די מלוכה-באַהנען אין קאַטאָוויץ איז בעשטימט געוואָרען אַ קאָנקורס אויף אויפנייען לויט מאָס-מוסטערען 1145 פאַר הויזען, 603 בלוזעס, 344 פלאַשטשען, 6912 פאַר הויזען, 2080 בלוזען, 986 פלאַשטשען, 541 קורטקעס, 20 פלאַשטשען, 3464 פאַר הויזען, 346 בלוזען, 540 פלאַשטשען און 160 פאַרטעכער. טוכענע היטלעך 1145, קאָנפעקציע-היטלען טוכענע 10307 און 200 רויטע טוכענע היטלען.

דער טערמין פון אָנגעבען אָפּערטען ענדיגט זיך דעם 12 מאַי 12 בייטאָג-

אַ געהיימניספולע געשיכטע
מיט אַ דראָזשקע, 2 געזונטע און 1 פערחלשט'ע פּאַסאַזשיר

עהערנעכטען איז אַ דראָזשקע מיט 3 פּאַסאַזשירען צוגעפאָהרען צו זגערזשער גאַס 11, זיי זענען געבליבען שטיין ביים טויער און צוויי פון זיי האָבען אַראָפּגעזעצט דעם דריטען — אַ בלאַסען, פערחלשטען יונגענמאַן, דערנאָך זענען די צוויי פערשוין מיט דער דראָזשקע נעלם געוואָרען.

מ'האָט דעם פערחלשטען יונגענמאַן אַוועקגעפיהרט אין שפּיטאָל. און, ווי עס ווייזט אויס, זאָל מען איהם האָבען פערסמט. דער יונגערמאַן איז אויף אַ ווייל געקומען צו זיך, און מ'האָט זיך דערוואוסט, אַז ער הייסט וויינבערג. ווי אָבער זיין פאַרנאָמען איז, וואו ער וואוינט, און וואָס מיט איהם איז, אייגענטליך, געשעהען האָט ער אָבער נישט בעוויזען איבערצוגעבען, און לעת עתה איז נאָך נישט קלאָר וואָס עס איז פאַר אַ מעשה — די געהיימניספולע געשיכטע מיט דער געהיימניספולע דראָזשקע און איהרע דריי פּאַסאַזשירען.

הויזירער אינטערווענירען געגען
דער פּויזנער גזירה

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָט דער הויזירער-פעראיין פאַרגענומען אַנ'אַקציע געגען דעם פערבאָט וואָס די פּויזנער וואָיעוואָדזשאַפט האָט אַרויסגעגעבען פאַר די הויזירער צו האַנדלען אין איהר שטח, די הויזירער האָבען זיך געווענדעט מיט אַ מעמאָריאַל צו דער האַנדעלס-קאַמער אין לאָדז, אַז זי זאָל וועגען דעם אינטערווענירען. אונאָפּהענגיג דערפון וועט אַ דעלעגאַציע פון די הויזירער אַרויספאָהרען קיין וואַרשאַ, וואו זי וועט אינטערווענירען אין האַנדעלס-און אינערן מיניסטעריום.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: י. ליינוועבער, (פרייהייטס-פּלאַץ 10), י. האַוטמאַן, מלינאַרסקאַ 1), וו. דאַנילעצקי (פּיעטרקאָווער 127), א. פּערלמאַן (ציגעלגאַס 32), י. צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37), פּ. וואָישיצקי (נאַפּיורקאָווסקאַ 27).

ביי די צאָל-אַמט-עקספּעדיטאָרען
קאָן זיין וועט זיך ליקווידירען דער פעראיין

עהערנעכטען אין אָוונט איז פאָרגעקומען אַ שטורמישע זיצונג פון די מיטגלידער פון צאָל-עקספּעדיטאָרען-פערבאַנד.

מחמת דעם, וואָס אַ סך עקספּעדיציע-פירמען האָבען זיך נישט צוגעפּאַסט צו דער קאָנווענץ וואָס איז בשעתו געשלאָסען געוואָרען דורך די מיטגלידער פון דעם פערבאַנד, איז ענטשטאַנען די פראַגע צי זאָל מען די קאָנווענץ בענייען, צי זאָל מען דעם עקספּעדיטאָרען-פערבאַנד ליקווידירען.

נאָך אַ לענגערע דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען צוזאַמענצורופען אין די נאָהענסטע טעג נאָך אַמאָל אַ זיצונג, און אָננעהמען אַן ענדגילטיגען בעשלוס וועגען דעם ענין.

דאס צוואַנגס-מאַנען פון פערמעגען-שטייער
די לאָדזער האַנדעלס- און אינדוסטריע-קאַמער בעמיהט זיך, דער צוואַנגס-טערמין
פון דער נייער ראַטע פערמעגען-שטייער זאָל אָפּגערוקט ווערען

לויט דער פעראָרדנונג פון פינאַנץ-מיניסטעריום מוזען די צאָהלער פון דער 2. און 3. קאָנטינגענט-גרופּע פון דער 5-טער שטופע אָן ביז'ן 15-טען יוני רעאַליזירען די ניי ראַטע פון פערמעגען-שטייער אין דער הויך פון 0.3 פּראָצענט-ווערט, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען ביים בעשטימען די הויך פון פערמעגען-שטייער.

די דאָזיגע פעראָרדנונג ברענגט צו דער קאָנסעקווענץ, אַז די צאָהלער וואָס רעפּרעזענטירען די גרופּע פון דער אינדוסטריע און האַנדעל וועלען געצוואונגען זיין אין משך פון היינטיגען יאָהר בעצאָהלען 2 ראַטען פונ'ם פערמעגען-שטייער, מחמת איין ראַטע זענען זיי שוין געצוואונגען צו צאָהלען אין יאַנואַר ה. י.

די לאָדזער האַנדעלס- און אינדוסטריע-קאַמער האָט, רעכנענדיג זיך מיט דעם פאַקט, אַז די שטייער-איבערלאַסטונג קאָן דערפיהרען אַ סך צאָהלער צו גרויסע שוועריגקייטען האָט זיך געווענדעט צום פינאַנץ-מיניסטעריום מיט דעם פאָרשלאָג, וואָס בעווייזט, אַז דער טערמין פון דער ניי-פערשריבענער ראַטע מוז בעשטימט ווערען אויף אַ שפּעטערען טערמין.

מכּות דעם שפּינער-קאַרטעל
לאָדזער פאַבריקאַנטען ביים מיניסטער פּריסטאָר

ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען זענען פּרעזעס גוסטאַוו גייער און דיר. לאַכערט פון „שייבלער און גראָהמאַן" אַרויסגעפאָהרען אַלס דעלעגאַטען קיין וואַרשאַ, וואו זיי האָבען אָפּגעהאַלטען אַ קורצע קאָנפערענץ מיט'ן מינ. פּריסטאָר. זיי האָבען איהם איבערגעגעבען אַ גענויעם בעריכט וועגען די רעזולטאַטען פון די ביז-איציגע בעמיהונגען מכוח'ן בענייען די טעטיגקייט פון פּראָדוצענטען-פערבאַנד פון דער בוימוואָל-אינדוסטריע. אין פּוילען.

דער מיניסטער פּריסטאָר האָט גענומען צו קענטניש דעם בעריכט פון דער לאָדזער דעלעגאַציע ערקלערענדיג, אַז בקרוב וועט ער אָננעהמען אַ דעציזיע אין דער דאָזיגער פראַגע.

לויט דער מיינונג פון פעראינטערעסירטע ספערען, איז דאָס בילדען אַ קאַרטעל פון לאָדזער שפּינער — ווען מען זאָל אַפילו אייניגע „ווידערשפּעניגע" פירמען מוזען צווינגען דערצו — אַן ענין, וואָס וועט רעאַליזירט ווערען אין די נאָהענטסטע טעג.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט דאַרף מען זיך ריכטען, אַז די טעג וועט אָנקומען קיין לאָדז אַן ענדגילטיגע דעציזיע פונ'ם מיניסטעריום פאַר האַנדעל און [illegible]

שטילשטאַנד אין דער אייזען-בראַנזשע

דער אייזען-מאַרק אין לאָדז איז בכלל אָפּהענגיג פון דער סיטואַציע אויפ'ן בוי-מאַרק בכלל. איצט איז די בוי-בעוועגונג אין לאָדז אַ מינימאַלע, און וועגען נייע בוי-אַרבייטען איז דערווייל נישטאָ וואָס צו רעדען. עס ווערט גאָר פערענדיגט דאָס, וואָס מ'האָט אָנגעהויבען צו בויען אין דעם פאָריגען יאָהר. מחמת דעם איז איצט מיט דער אָנפראַגע אויף בוי-אייזען און האַנדעלס-אייזען אין לאָדז זעהר „מאַליג". עס הערשט אין דער בראַנזשע אַ [illegible] שטילשטאַנד.

די פרייזען אויף אייזען זענען אָפּהענגיג אויסשליסליך פון סינדיקאַט, און ענדערען זיך נישט אויפ'ן היגען מאַרק. די צאָהלונגס-פעהיגקייטען אין דער אייזען-בראַנזשע זענען אויך נישט איבעריג פּאָזיטיוו.

לעת עתה איז נאָך געווען איין אַרטיקעל, וואָס איז געגאַנגען האַלבוועגען — דאָס מיינט מען בעגעל. איצט איז מיט דעם דאָזיגען אַרטיקעל אויך געוואָרען זעהר שווער און ער ריהרט זיך נישט פון אָרט.

באנקראטירט א פוזענער פירמע

לאדז וועט דערביי ליידען א פירטעל מיליאן לאטים

(א) אין פוזנאן איז ערקלערט געווארען פאר באנקראט די דארטיגע גרויסע פירמע קאזשמירוש יארעמינסקי, דער פאסיוו פון דער פירמע בעטרעפט קרוב צ מיליאן זל. לאדז האט דערביי געליטען ביי א 250,000 זל.

זאכען, וואס מ'האט פערלוירען אין טראמוואיען

קען מען אפנעמען איז דער טראם-וויי-געזעלשאפט

(2) אין פערלויף פון אפריל האבען טראמוויי-קאנדוקטארען איבערגעלאזט אין די טראמוויען פערשידענע קליינינקייטען און ווערטפולע זאכען. דאס קען מען אפנעהמען אין קאנצעלאריע פון דער טראמוויי-געזעלשאפט, טראמוואיאווא 6 פון 10 ביז 12 פריה יעדן טאג א חוץ זונטאג און חגא.

די ערשטע יודישע קירזשנער-מייסטער

א דאנק די בעמיהונגען און אינטערווענצען פון וויצע-פרעזידענט פון האנדווערקער-קאמער ה' קאשימירסקי זענען ענדליך די טעג פארגעקומען די ערשטע עקזאמענס פאר קירזשנער.

די ערשטע האבען אויסגעהאלטען די ה"ה פשיגורסקי משה, ליפמאן ישראל, און פעטרושקא יעקב און בעקומען דעם טיטול מייסטער.

פון איצט אן וועט פארזיצער פון עקזאמען-קאמיסיע פאר קירזשנער מייסטער זיין דער ראט-מיטגליד פון דער האנדווערקער-קאמער ה' משה פשיגורסקי.

"ליקווידאציע פון פערבראקירטע פערד

(מ) פרייטאג ד. 8 מאי 9 פריה וועט מען אויף שייבלערס מארק פערקויפען דורך ליציטאציע פערבראקירטע מיליטערישע פערד.

א היימישער „דיסעלדארפער"

בעפאלט א 5 יאהריג מיידעלע און וויל זי פערגוואלדיגען

(2) נעכטען פארמיטאג איז אויף א פעלד לצ'ם דעם קאלישער וואקזאל פארגעקומען אנ'עקעלהאפטע געשיכטע:

בעת דאס 5-יאהריגע מיידעלע וואנדא מארטשאק האט זיך אפגעזונדערט פון איהרע עלטערען, און זיך אליין געשפילט אין פעלד, איז זי בעפאלען געווארען פון עפיס אנ'אומבעקאנטען פערשוין, וועלכער האט פון איהר ארונטערגעריסען דאס קליידעלע, זי איבערגעקעהרט אויף דער ערד און געוואלט פערגוואלדיגען. דאס איבערגעשראקענע קינד האט געמאכט די גרויסע קולות – האט דער „בע'חנ'טער פערשוין" אנטלאפען, און די אנגעקומענע פאגאטאוויע האט ערפילט דעם איבערגעשראקענעם פערקלעמטען קינד די ערשטע הילף. פאליציי זוכט דעם מנוול.

מאטאציקליסט איבערגעפאהרען א יודיש יונגעלע

(2) אויף רוג נאווא-זשעוסקא און זשגאוסקא איז פערבייגעגאנגען א פרוי מיט א קינד. דאס קינד האט געוואלט אריבערלויפען די גאס, דערווייל איז מיט אימפעט אנגעפאהרען א מאטאציקל פון דער עלעקטראווניע און איז אנגעפאהרען אויפ'ן קינד. היינטערן מאטאציקליסט איז געפאהרען א טראמוויי-וואגאן. דעם וואגאן-פיהרער איז עס געליקליכערווייזע געלונגען אינ'ם לעצטען מאמענט איינצוהאלטען דעם וואגאן.

דערווייל האט די מוטער אונטערגעכאפט דאס איבערגעפאהרענע קינד און זיך מיט איהם געלאזט אנטלויפען. פאליציי האט זי פערהאלטען. צום קינד האט מען ארויסגערופען די פאגאטאוויע וועלכע האט איהם ערטיילט הילף. פאליציי האט צוזאמענגעשטעלט א פראטאקאל געגען מאטאציקליסט און געגען דער מוטער חוה לענצער פאר לאזען א קינד אהן אויפזיכט.

די היי-יאהריגע פריהלינגס-אים-פרעזעס פון פרויען-שוץ-פעראיין

קומענדיגען שבת דער 9 מאי 4 א זייגער נאכמיטאג וועט אין זאל פון „אזא" פארקומען א פערוויילונג פאר יוגענד. די הכנסה פון דער פערוויילונג וועט געהן פאר דעם פרויען-שוץ-פעראיין. אינ'ם פראגראם וועט זיך בעטייליגען דער קינדער קלאס פון דער פלאסטישער שולע פון פרל. קרוש און פרל. אלפערן, פאר די קינדער ווערען צוגעגרייט מתנות און א פאנטען-לאטעריע.

דעמזעלבען אווענד וועט אינ'ם זעלבען לאקאל פארקומען א פערוויילונג פאר דערוואקסענע „פריהלינגס-אווענד" אויף דעם אווענד וועט אויפטרעטען דער קלאס פון ערוואקסענע אין דערזעלבער שולע.

די פערוואלטונג פון פרויען-שוץ-פעראיין געהענדיג אין גייסט פון דער צייט, האט בעשטימט ביליגע פרייזען אויף די בילעטען, וועלכע מ'קען שוין בעקומען אין קאנצעלאריע (זשעלאנא 11).

גרויסער ערפאלג פון „טויבער"

אין דוד הערמאנס-טעאטער

נעכטען איז אין טעאטער אויף עלעיע 1 מאי 2 פארגעקומען די פייערליכע פרעמיערע פון בערגעלסאנ'ס „דער טויבער". דאס טעאטער איז געווען איבערפולט מיט א געקליבען פובליקום, וועלכעס האט זעהר ווארים אויפגענומען די ארטיסטען און דעם רעזשיסער דוד הערמאן.

דאס שטיק, וואס איז געשפילט געווארען אהן א סופלאר און איז אדורך זעהר גלאטיג, וועט זיכער האבען א גרויסען ערפאלג. די ארטיסטען און דער רעזשיסער זענען עטליכע מאל ארויסגערופען געווארען און זענען בעגריסט געווארען מיט שטארקע אפלאדיסמענטען.

מארגען ווערט „דער טויבער" ווידערהאלט.

קונסט-אויסשטעלונג

פון מאלער מיטלער און סקולפטאר חיימאוויטש

ד. 10 מאי קומט פאר אויף מאניושקי 2 די ערעפנונג פון א בילדער-אויסשטעלונג פון בעקאנטען לאדזער מאלער י. מיטלער און סקולפטאר ה. חיימאוויטש.

די ביידע קינסטלער זענען גוט בעקאנט פון זייערע אויסשטעלונגען מיט יאהרען צוריק אין פוילען אויך אין אויסלאנד. די בילדער-אויסשטעלונג וועט מיט זיך פארשטעלען א שפע פון קאמפאזיציעס, פייזאזשען און סקולפטור-ווערק. מיט א נייער סעריע פון זיינע ארבייטען טרעט איצט אויף דער סקולפטאר ה. חיימאוויטש.

די אויסשטעלונג רופט ארויס אין די קולטור-קרייזען פון אונזער שטאט גרויס פעראינטערעסירונג.

פערזענליכעס

(ב) פון היינט הויבט אן זיין אורלויב דער לייטער פון דער שטייער-אפטיילונג ביים מאגיסטראט ה' ריכטער.

היינט צום לעצטען מאל „ציאנקאלי"

שבת און זונטאג איז געשפילט געווארען דורך דעם אנסאמבל פון ווארשאווער „סקאלא-טעאטער" די לעצטע סענסאציאנעלע גייהייט „ציאנקאלי" וועלכע איז ערפאלג מיט א גראנדיעזען ערפאלג, נישט קוקענדיג אבער אויפ'ן גרויסען ערפאלג ווערט שוין געמאכט פארבערייטונגען צו א נייער פרעמיערע, דערפאר ווערט היינט געגעבען צום לעצטען מאל „ציאנקאלי" צו ביליגע פרייזען. ביז שבת ווערט נישט געשפילט.

אין פארבערייטונג דאס מייסטערווערק פון בערימטען דיכטער ה. לייוויק, „הירש לעקערט".

מעלדונג

החלוץ המרכזי (ציגעל. 4)

אלע חברים'ת ווערען אויפגעפאדערט צו קומען אין ארג. מאנטאג דעם 4 מאי 9 אוו. אין צוזאמענהאנג מיט דער ל"ג בעומר-פייערונג.

דאס פרעזידיום.

ספארט-באוועגונג

ליגע-מעטשען

די נעכטיגע ליגע-מעטשען האבען ווידער געגעבען לויטער סענסאציעס: די רעזולטאטען זענען געווען פאלגענדע:

פאגאן — וויסלא 1:2

פאגאן אויפ'ן אייגענעם באדען האט געהאט א פערדינטען נצחון.

ווארטא — ל.ק.ס. 0:2

די לאדזער ליגע-מאנשאפט האט אין פוזען פערלוירען 2 פונקטען און אפילו נישט דערגרייכט קיין עהרען-סוירער.

קראקאוויא — גארבארניא 1:1

די קראקאווער פוסבאל-„דערבי" האבען זיך פערענדיגט מיט א רעמי-רעזולטאט.

לעגיא — לעגיא 1:2

א זעהר סענסאציאנעלער רעזולטאט

רוך — פאלאניא 0:3

די קאטאוויצער מאנשאפט האט זיך גלאט אפגעפערטיגט מיט דער ווארשאווער „פאלאניא", נישט דערלאזענדיג צו דערגרייכען אפילו קיין עהרען-סוירער.

די מייסטערשאפטען פון „א"-קלאס אין לאדז זענען געווארען זעהר אינטערעסאנט. אלע קלובען, וועלכע געהערען צו דער דאזיגער קלאס האבען זיך פונאנדערגעטיילט אויף צוויי אפגעגרעניצטע גרופען אין היבזיכט פון שפילען. צו דער ערשטער, דאס הייסט צו דער בעסערער געהערען „ארקאן", „וו.ק.ס.", ל.ק.ס. 1ב, „הכח" און ל.ט.ס.ג., צו דער צווייטער אלע איבריגע. אין דער ערשטער גרופע ווערט פערביטערט געקעמפט וועגען יעדען פונקט, ווייל כמעט אלע אויסגערעכענטע מאנשאפטען געהן אין דער מייסטערשאפט כמעט מיט די זעלבע פונקטען. נאך די נעכטיגע מעטשען האט זיך די ליסטע געשטאלטעט אויף דעם אופן, אז ל.ט.ס.ג. און „ארקאן" פיהרען מיט 11 פונקטען יעדער און „הכח", „וו.ק.ס." און ל.ק.ס. 1ב, צו 10 פונקטען יעדער, די ווייטערדיגע מעטשען וועלען דעריבער זיין די אינטערעסאנטסטע אין היי-יעהריגען סעזאן, נאכמעהר, דערפאר, ווייל די מאנשאפטען האבען זיך שוין צוזאמענגעשפילט. נעכטען זענען פארגעקומען פאלגענדע מייסטערשאפטס-מעטשען:

„הכח"—„ל.ק.ס. 1ב" 3:4 (2:1)

אזא סענסאציאנעלען צוזאמענטרעף האבען שוין די לאדזער ספארט-לייט שוין לאנג נישט געהאט. ל.ק.ס. האט אין דער ערשטער העלפט געהאט מעהר פון שפילען און ס'איז איהר געלונגען צו פערענדיגען די העלפט מיט 1:2 פאר איהרע פארבען. דאס זעלבע איז געווען אויך אין דער ערשטער האלבע שעה פון דער צווייטער העלפט, ווען ל.ק.ס. האט פערגרעסערט איהר בעזיץ מיט נאך איין טויער. אבער 15 מינוט פאר'ן סוף באך א גליקליכען איבערגרופירען פון דער מאנשאפט האט זיך די יודישע מאנשאפט א ריס געגעבען צום קאמף און ס'איז איהר געלונגען נישט נאר אויסצוגלייכען נאר ארויס מיט א זיג. דאס פובליקום האט ענטוזיאסטיש אויפגענומען דעם נצחון פון „הכח". די טויערען פאר „הכח" האבען דערגרייכט: עהרענבערג, סעגאל, מארגענשטערן און פרעסער. ריכטער ה' רעטיג.

זאקליקאווסקי האט געשפילט זיין 300-טען מעטש.

ארקאן—וו.ק.ס. 1:1 (1:0)

וו.ק.ס. האט געשפילט פיל בעסער, אבער צוליב אומפערשטענדליכע סיבות האט דער ריכטער דעדזויסטערט פון פלאץ א שטורמער פון וו.ק.ס., די מיליטערישער מאנשאפט האט נישט געקענט דערהאלטען איהר נצחון, וואס זי האט דערגרייכט ביז דער העלפט און האט געמוזט אוועקגעבען איין פונקט. וו.ק.ס., האט נישט אויסגענוצט קיין 11-מעטער-שטויס.

ל.ט.ס.ג.—ק.ק.ס. (קאלישער ספ. קל.) 0:4 (0:3)

ל.ט.ס.ג. האט אפגעהאלטען א לייכטען נצחון, שלאגענדיג דעם מוזיביק פון „א"-קלאס.

ביעג—פ.ט.צ. 1:2 (0:1)

מייסטערשאפט פון „ב"-קלאס

ס.ס.ק.מ.—זיעדנאטשאנע (0:2)

סענסאציאנעלע מפלה פון די „זיעדנאטשאנע".

סאקאל (פאביאניק)—חשמונאי 0:3

א נישט פערדינטע מפלה פון דער יודישער מאנשאפט.

„ווימא"—טור 0:1

ל.ק.ס. II—הכח II 1:2

ספארט-שפילען

נעכטען האט זיך געענדיגט די מייסטערשאפט אין נעץ-באל פון לאדזער קרייז פאר פרויען, מייסטער איז געווארען ה.ק.ס., וועלכע וועט איצט שפילען אויף דער מייסטערשאפט פון פוילען.

דער מייסטער אין נעץ-באל פאר מענער וועט אויסגעטיילט ווערען נאך דעם מעטש צווישען „גייער" און „ארלע".

שבת הויבען זיך אן די מייסטערשאפטען פאר פרויען און מענער אין קארב-באל און האזענא. ס'נעהמען אנטייל 20 קלובען.

לייכט-אטלעטיק

נעכטען זענען לכבוד דעם יום-טוב פון 3. מאי אין פאביאניץ פארגעקומען צווישען-קלובישע לייכטאטלעטישע שפילען. ס'איז אנוועזענד געווען א גרויס פובליקום. די רעזולטאטען זענען נישט געשטאנען אויף קיין בענוג הויכען ניווא כמעט אלע ערשטע פלעצער האבען פערנומען די מיטגלידער פון „קרושענדער".

ספארט-כראניק

שבת איז אין לאקאל פון „בר-כוכבא" פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון לאדזער באקסער קרייז-פערבאנד. אלס פרעזעס איז געוועהלט געווארען ה' וואנדיג, וויצע-פרעזעס — האלק, קאסירער—טאפלאוויטש (בר-כוכבא), פערבאנדס-קאפיטאן—מילש, פערוואלטונגס-מיטגליד—סלאוויאק. רעוויזיאנס-קאמיסיע טאדעאישעוויטש, טעראטא און לעאן שטערן (בר-כוכבא).

מאטאציקליסטן פון „בר-כוכבא"

איז שלאס ביים מלוכה-פרעזידענט

צוליב דעם יום-טוב פון 3. מאי איז נעכטען פארגעקומען א פלאקעטען-צוזאמענפאהר ארגאניזירט דורך דער ווארשאווער „לעגיא". פון „בר-כוכבא" זענען ארויסגעפאהרען 12 יודישע מאטאציקליסטען, וועלכע האבען אויך אנטיילגענומען אין איבערגעבען א זילבערנעם אדרעס פאר'ן מלוכה - פרעזידענט.

קאנגרעס פון וועלט-פערבאנד „מכבי"

זונטאג, דעם 10. מאי הויבט זיך אן אין ווארשא דער קאנגרעס פון דער פוילישער אפטיילונג פון וועלט-פערבאנד „מכבי".

גימנאסטישע קורסען

פאר ארבייטענדע פרויען

אויפ'ן אויפטראג פון דעם פערבאנד פון די יודישע פרויען-ספארט-פעראיינען, האט די פרויען-סעקציע פון „קדימה" ארגאניזירט גימנאסטישע קורסען פאר ארבייטענדע פרויען, די קורסען האבען גרויס ערפאלג. איינשרייבונגען נעהמט אן דער סעקרעטאריאט פון „קדימה", גדאנסקא 40.

ספארט-פעראיינען פון וועלט-פערבאנד „מכבי"

בעטייליגען זיך אין מארגענדיגען ל"ג-בעומר-אויספלוג פון „סרן סימת"

מארגען, ל"ג בעומר, דער פריהלינגס יום-טוב פון דער יודישער יוגענד, וועט אין אונזער שטאט געפייערט ווערען זעהר אימפאזאנט.

דער היגער קרן-קימת האט היי-יאהר בעצייט די טראדיציע פון איינארדנען ל"ג-בעומר, אויספלוגען פון דער יוגענד און ארגאניזירט מארגען א געמיינזאמען אויספלוג פון אלע יוגענד-ארגאניזאציעס.

אלע היגע ספארט-פעראיינען ווי: „בר-כוכבא", „חשמונאי", „קדימה", „הכח", „יושזשענקא", „השחר" א. א., וועלכע זענען אנגעשלאסען אין וועלט-פערבאנד „מכבי", האבען געמאלדען זייער גרייטקייט אנטיילצונעהמען אין דעם קק"ל-אויספלוג, וועלען זיך בעטייליגען אין די אלע פייערונגען פון קרן-קימת און אויך איינארדנען ספעציעלע ספארט-פערוויילונגען אויפ'ן ארט פון אויספלוג.

מיט'ן אויספלוג פון די ספארט-פעראיינען פיהרען אן די ה"ה: לעאן שטערן און בערנארד קאפלאוויטש.

לויט דער שטארקער פעראינטערעסירונג, וואס האט ארויסגערופען דער ל"ג-בעומר-אויספלוג און די פייערונגען, וועלכע זענען דערמיט פערבונדען, איז צו ערווארטען, אז דער היי-יאהריגער ל"ג-בעומר וועט ביי אונז א דורך גאר יום-טוב'דיג.

פון וועלט-פערבאנד „מכבי"

אלע קלובען, וועלכע געהערען צום וועלט-פערבאנד „מכבי" דארפען זיך שטעלען מארגען, דינסטאג, 7 פריה אין לאקאל פון „בר-כוכבא", פיעטריקאווער 110, כדי אנטיילצונעהמען אין ל"ג-בעומר-צוג קיין העלענובעק.

די קלובען מוזען זיך שטעלען מיט די פעהנער, ארקעסטערס און ספארט-מלבושים.

דער צוג וועט צוריקגעהן 6 אין אווענד.

אלע פירמען ווערען געבעטען צו בעפרייען אנגעשטעלטע-מיטגלידער אין ספארט-פעראיין אויפ'ן דעם טאג פון יודישען ספארט.

* * *

די פערוואלטונג פון „קדימה" פאדערט אויף א אלע מיטגלידער זיך צו שטעלען דינסטאג, 7 אינדערפריה אין לאקאל פון „בר-כוכבא", כדי אנטייל צונעהמען אין יודישען ספארט-יום-טוב.

מאטאציקליסטען-צוזאמענפאהר פון „בר-כוכבא"

זונטאג דעם 10. מאי ארגאניזירט די מאטאציקליסטען-סעקציע ביי „בר-כוכבא" אנ'אלפוילישען מאטאציקליסטען-רייד קיין לאדז. ס'וועלען אנטיילנעהמען צעהנדליגער מאטאציקליסטען-פעראיינען און סעקציעס פון גאנץ פוילען. ס'ווערען צוגעגרייט צעהנדליגער בעלוינונגען. דאס וועט זיין א גראנדיעזע אימפרעזע, דאס ערשטע מאל ארגאניזירט דורך א יודישע מאטאציקליסטען-סעקציע.

פאר אייער אפרייזע אויף ערהאלונג

קויפט איין אייער קאסמעטיק נאר אין דער ערשטער רענאָמירטער קאנקורענץ-פערפומעריע פון דער פירמע

J. DRUKIER, 5 ZAWADZKA 5
TELEFON 175-92

וואס בעזיצט צום איצטיגען זומער-סעזאן דעם רייכסטען אויסוואהל פון די בייעסטע

פערפומען, טואלעט-זייפען, קרעמען, פודערען, קעלנישע בלומען-וואסערן א. אז. וו.

בעמערקונג: ביי יעדען איינקויף ווערט צוגעגעבען א קופאן אויף ווערטפולע פרעמיעס.

פאר אנגראסיסטען בעדייטענדער ראבאט — קיין פיליעס בעזיצען מיר נישט

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס

פון א 17-יעהריגער ברודער מערדערין

ווילנא. א.

דער פּראָצעס פון דער 17-יעהריגער יודישער מיידעל רחל בערמאַן איז געווען רייך אין אַ גאַנצער ריי סענסאַציאָנעלע מאָמענטען און סיטואַציעס.

די בעשולדיגטע האָט, זיצענדיג אין תפיסה צוגעגרייט אַדורכגעטראַכטען פּלאַן צו פערטיידיגען זיך און אַ דאַנק דעם איז די גאַנצע קרימינעלע געשיכטע געוואָרען זעהר רעטזעלהאַפט.

אויפ׳ן פּראָצעס האָט רחל בערמאַן צוריקגעצויגען איהרע ערקלערונגען ביים אויספאָרשונגס-ריכטער, זי האָט זיך נישט מודה געווען אין דערמאָרדען איהר ברודער און די גאַנצע בעשולדיגונג געוואָרפען אויף איהר אַלטער מאַמען.

די מוטער האָט דער׳הרג׳עט

דעם קריטישען אָוועגד, דערצעהלט, די בעשולדיגטע, איז אויסגעבראָכען אַ גרויסע קריגעריי צווישען איהר מוטער מיט׳ן ברודער שמעון, רחל בערמאַן האָט געפּרובט איינשטילען די צעהיצטע גע מיטער און ווען דאָס האָט זיך איהר נישט איינגעגעבען, האָט זי אַ כאַפּ געטהון פון טיש פופציג גראָשען און איז אַרויסגעלאָפען אין גאַס קויפען סם. באַלד האָט זי אָבער חרטה געהאַט אויף איהר שריט און זיך צוריקגעקעהרט אַהיים. אין שטוב איז שוין געווען שטיל, די מוטער איז געזעסען אויפ׳ן בעט אַ פערוויינטע און אויף דער ערד איז געלעגען איהר ברודער אַ טויטער, צוגעדעקט מיט אַ רויטער טוך. די מוטער האָט זי דאַן געבעטען רחמים זי זאָל נעהמען די שולד אויף זיך, וואָרים זי, די מוטער, איז שוין אַלט און שוואַך און וועט געוויס נישט איבערלעבען אין תפיסה.

די בעשולדיגטע האָט דאַן איינגעשטימט ריינצוואַשען די מוטער.

נאָך דער דאָזיגער סענסאַציאָנעלער ערקלערונג רופט צו דער פּאַרזיצער פון געריכט די מוטער און פרעגט זי, צי ס׳איז אמת דאָס אַלץ וואָס די טאָכטער דערציילט?

די אַלטע הויבט אויף די הענד און זאָגט:

„איך שווער ביי גאָט, אַז ס׳איז ליגען, אינמיטען נאַכט איז רחל בעפאַלען איהר ברודער און איהם אַראָפּגעלאָזט עטליכע קלעפּ מיט אַ האַק איבער׳ן קאָפּ, אויף זיינע געוואַלדען האָב איך זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף, דאַן האָט די מערדערין געכאַפּט אַ מעסער און מיר אַריינגעשטאָכען אין האַנד.

רחל בערמאַן איז געווען איהר ברודער׳ס געזעצליכע פרוי

בעת׳ן ווייטערדיגען גאַנג פון פּראָצעס שווימען אַרויס נאָך סענסאַציעס, רחל בערמאַן דערציילט, אַז איהר פערשטאָרבענער ברודער איז געווען אַנ׳אַלקאָהאָליקער, פלעגט זי מערדערליך שלאָגען, נישט געבען קיין עסען, און איינמאָל, ווען די מוטער איז נישט געווען אין שטוב, האָט ער איהר פערגוואַלדיגט, פון דאַן אָן פלעגט ער זי צווינגען כסדר זיך אונטערצוגעבען.

אַ געוויסען אָוועגד איז שמעון געקומען אַהיים מיט אַ פּאָר בעקאַנטע מענשען און אין זייער אַנוועזענהייט זי מקדש געווען, די מוטער איז אַוועק אין ראַבינאַט פרעגען אַ שאלה, האָבען די רבנים ערקלערט, אַז די חתונה איז כדת יכדין...

אַזוי אַרום, זאָגט רחל בערמאַן, בין איך געוואָרען מיין ברודערס געזעצליכע פרוי...

רחל בערמאַן פערגעסט נאָך אויך נישט צו דערצעהלען, אַז איהר מוטער האָט אַריינגעשטעקט נאָדלען אין שמעון׳ס געלעגער, עס זאָל מיט איהם געשעהען אַנ׳אומגליק.

די פּסיכיאַטרישע עקספּערטיזע

דאָס געריכט ערקלערט אַ הפסקה בעת וועלכער די בעשולדיגטע ווערט אונטערזוכט דורך די פּראָפעסאָרען ראָזע און אַדינעץ. אין רעזולטאַט פון דער עקספּערטיזע ערקלערט פּראָפ. ראָזע, אַז רחל בערמאַן האָט געירשנט די דעגענעראַטיווע אייגענשאַפטען פון איהר פאַמיליע, דעריבער איז זי אַ־בנוואַרסטעניקערין אין אַ הויכער שטופע, זי איז אָבער גייסטיג נאָרמאַל, דענקט לאָגיש, בינדט זייער גוט די געדאַנקען, גיט זיך אָפּ אַ דין-וחשבון, אַז עס דראָהט איהר אַ גרויסע שטראָף א.אַ.וו.

עס טרעטען אַרויס אַ גאַנצע רייה עדות, אייגעוואוינער פון באָווגאָראָד, וועלכע ברענגען נישט אַריין קיין וויכטיגעס מיט זייערע ערקלערונגען.

רעדעס פון די צדדים און פסק-דין

דער פּראָקוראָר שטיצט אונטער די בעשולדיגונג, הגם לויט אַ מילדערנדיגען אַרטיקעל, און ווייזט אָן דריי מאָמענטען פון בעשולדיגונגס-אַקט, אַ דאַנק וועלכע ס׳ווערט קלאָר אַז רחל בערמאַן און נישט קיין אַנדערע האָט דערמאָרדעט איהר ברודער.

אַדוו. פרידמאַן האַלט אַ שעהנע רעדע, ער גלויבט נישט די ערקלערונגען פון זיין קליענטין, דערפאַר אָבער כאַראַקטעריזירט ער איהר ברודער שמעונען אַלס פערברעכער וועלכער האָט מאַלטרעטירט און פערפייניגט זיין שוועסטער. דער שרעקליכער מאָרד איז אַלזאָ געווען אַ פועל-יוצא פון אַ גאַנצע רייה גוואַלד-טאַטען.

נאָך אַ לענגערער בעראַטונג ווערט אַרויסגעטראָגען דער אורטייל: 4 יאָהר שווערע תפיסה און פערעכענט דעם פּאַר-אַרעסט.

דאָס אונטערוואַסער-שיפעל צום צפון-פאָל

די דרייסטע עקספּעדיציע, וואָס ווערט אונטערגענומען ד. 5-טען מאַי

דאָס אונטערוואַסער-שיפעל, מיט וועלכען דער בעוואוסטער פּאָלאַר-פאָרשער סער הובערט ווילקינס, און אייזשען ווערן, דער אייניקעל פון זשול-ווערן, וועלען מאַכען אַ רייזע צום צפון-פאָל, איז שוין אַרויסגעפאָהרען פון בורקלינער האַפען און וועט דעם 5-טען מאַי אָנקומען קיין לאָנדאָן.

פון לאָנדאָן וועט דאָס אונטערוואַסער-שיפעל אַפּשווימען קיין בערגען, אין נאָרוועגען. אין בערגען וועט דאָס אונטערוואַסער-שיפעל בעקומען איהר גייסטיגע לאָדונג, די וויסענשאַפטליכע אינסטרומענטען און אַפּאַראַטען. דאָ וועלען זיך אויך אויפזעצען אויפ׳ן שיפעל די וויסענשאַפטס-לייט גופא. פון בערגען וועט דאָס שיפעל אָפּפאָהרען סוף מאַי קיין טראָמזע, און פון דאָרטען קיין שפיצבערגען.

ווי ד״ר ווילינגער, אַנ׳אַנטיילנעהמער פון דער נאָרד-פאָל עקספּעדיציע האָט דערקלערט האָט סער ווילקינס אָפּגערעדט מיט ד״ר עקענער, וועלכער ווייזט איצט אין אַמעריקע, אַז אין דערזעלבער צייט ווען די אונטערוואַסער-שיפעל וועט אַפּשווימען צום צפון פאָל, זאָל אויך אַ צעפּעלין-עקספּעדיציע אָפּפליהען צום צפון פאָל, און אַז דאָס שיפעל און דער צעפּעלין זאָלען, ווי ווייט מעגליך זיך האַלטען צוזאַמען אויף דער רייזע.

פיל מענשען שטעלען זיך פאָר, אַז פאָהרען אונטער׳ן אייז מוז זיין אויסערגעוועהנליך ריזיקאַליש. אין אמת׳ען איז אָבער נישט אַזוי. אונטער׳ן אייז איז פיל לייכטער צו פאָהרען, ווייל דאָס וואַסער איז דאָרט שטענדיג רוהיג. אייז-בערג, וואָס קאָנען ווערען געפעהרליך, זענען לגמרי נישטאָ אין די אַרקטישע געגענדען. עס זענען בלויז פאַראַן אייז-קריעס, וואָס קריכען איינע איבער די אַנדערע און קאָנען איינפּרעסען צווישען זיך דאָס שיפעל, ווען עס וועט זיך געפינען אויפ׳ן אויבערפלאַך. אָבער מען דאַרף נאָר גוט אָפּצירען. כדי אויסצומיידען די געפאַהר פון די אייז-קריעס. די טיפקייט פון אייז איז נישט קיין שטערונג.

דאָס אונטערוואַסער-שיפעל וועט זיך בסדר אויפהייבען אויבן אויבערפלאַך, כדי צו מאַכען וויסענשאַפטליכע פאָרשונגען, זומער-צייט זענען אין פּאָלאַר-געגענד תמיד פערהאַן אייז-פרייע ערטער, וואו דאָס שיפעל וועט קאָנען אַרויסשווימען. דאָס אונטערוואַסער-שיפעל וועט אויך האָבען דריי-ערליי מיטלען. ווי אַזוי דורכצוברעכען דעם אייז: שפּיזען, וואָס וועלען קאָנען דורכבויערען אין אייז אַ לאָך ביז 13 פוס טיף; כעמישע שטאָפען, מיט וועלכע מען וועט קאָנען צולאָזען דעם אייז; גאָר אַ דיקען אייז, וועט מען קענען אויפרייסען מיט דינאַמיט.

די מאַנשאַפט פון אונטערוואַסער-שיפעל וועט בעשטעהען פון צוואַנציג פּערזאָן, ווילקינס איז קאָמענדאַנט פון דער עקספּעדיציע. מיט איהם פאָהרען דריי וויסענשאַפטס-לייט: סווערדרופ, ד״ר ווילינגער און אַנ׳אַמעריקאַנער. די הערסט-פרעסע איז פערטראָטען דורך אַנ׳אייגענעם קאָרעספּאָנדענט, פאָטאָגראַף, און ראַדיאָ-אָפּעראַטאָר. געוועזן פּריוואַט-מענשען, וואָס האָבען פאָרגעלייגט ביז 80.000 דאָלאַר, מען זאָל זיי מיטנעהמען אויף דער רייזע, אָבער מען האָט זיי געמוזט אָפּזאָגען. קיין פרויען וועלען אויפ׳ן שיפעל נישט זיין. אַפילו די סענסאַציע-דאַרשטיגע זשורנאַליסטין ליידי דרומאַן היי, וועלכע האָט בעגלייט דעם גראַף צעפּעלין אויף אַלע רייזעס, האָט מען אָפּגעזאָגט מיטצונעהמען.

אויב עס וועלען נישט פאָרקומען קיין אויסערגעוועהנליכע שטערונגען וועט דאָס אונטערוואַסער-שיפעל דורכקרייצען די גאַנצע פּאָלאַר-געגענד און דעם צפון-פאָל אַליין ביז אַלאַסקאַ (צפון-אַמעריקאַ)

וויסענשאַפטס-לייט לייגען גרויסע האָפנונגען אויף דער דאָזיגער רייזע. מען דערוואַרט, מען זאָל קאָנען אויסמעסטען די טיף פון ים-הקרח און זיין פאָרם. מען זאָל אויספאָרשען וואָסערע חיות און פייגעל לעבען אין פּאָלאַר-געגענד, וואָסערע שטראָמען בעוועגען זיך דאָרטען, וואָסער ווירקונג די דאָזיגע שטראָמען האָבען אויפ׳ן וועטער אין פערשידענע וועלט-טיילען, וואָס׳ערע נאַטירליכע אוצרות געפינען פערהאַן אויף דער יבשה און אין די ים-טיפענישען. דאָס אונטערוואַסער שיפעל קאָן זיך אַרונטערלאָזען 300 פוס אונטערן וואַסער.

דער „פּוילישער שטערן" (23

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון דעם וועלט-קריג

קרוקס האָט אויף אַ ווײַלע אָפּגעווענדעט זיין בליק פון די פאָטאָגראַפיעס:

— אַזוי איז עס.

— מיינטאַיהר, הייסט עס, אַז איהר וועט קענען מיט מיר עפּעס מאַכען? — האָט האַרי אַ פרעג געטהון.

— איך מיין, אַז יאָ, — האָט דער עקספּערט געענטפערט — איך האָב עס שוין געזאָגט דעם קאָמענדאַנט. מ׳וועט אייך קענען אַנדערש צוקעמען, און איהר וועט זיך מוזען אָפּלאָזען אַ באָרד. אויב איהר וועט זיך דערנאָך האַרכען מיינע עצות, וועלכע איך וועל אייך געבען, וועט אייער עהנליכקייט מיט דעם העלד זיין אַ פולשטענדיגע.

ער האָט אַ שנעל געטהון אַ פאָטאָגראַפיע מיט די פינגער, און איבערגעגעבען זי האַר׳ן.

דאָס איז געווען אַ מענש פון אַ יאָהר פערציג מיט אַ טונקעל בלאָנד בערדעל, אַ גלייכע נאָז, גילדערנע ברילען, אַ קורצען האַלז, און קורץ-אונטערגעשוירענע האָהר.

האַרי האָט שווייגענדיג אויסגעשטרעקט זיין האַנד און גענומען דעם פּעקעל פאָטאָגראַפיעס פון באַזיל בעלפאָרד׳ן, וואָס פּאָליציי האָט פון איהם געמאַכט, אין פערשידענע פּאָזעס.

אָט ווער ער, האַרי בעדאַרף צו זיין!

ער האָט האָפנונגסלאָז אַ שאָקעל געטהון מיט׳ן קאָפּ, מחמת ער האָט נישט געקאָנט כאַפּען קיין שום סימן עהנליכקייט פון איהם מיט׳ן אַרעסטירטען סוחר.

— איצט זייט אַזוי גוט, קומט מיט מיר אין דער צווייטער אָפּטיילונג פון וואַגאָן, הער מאַיאָר, — האָט קרוקס געזאָגט — דאָרט וועט איהר געפינען אַ ציוויל-קאָסטיום. ביטע, טוט זיך איבער, נאָר טוט דערווייל נישט אָן קיין קראַוואַט, קיין קאַמיזעלקע, און קיין מאַרינאַרקע, און דערנאָך וועלען מיר צוטרעטען צו דער אַרבייט.

דער צוג איז שנעל געפאָהרען, שניידענדיג די נאַכט-פינסטערניש.

אין עטליכע מינוט אַרום איז האַרי צוריקגעקומען אין אַ פּאָר טונקעל-גרויע וואָלענע הויזען, אין אַ ווייסען העמד, שוואַרצע זאָקען און שיך. אין די הענד האָט ער געהאַלטען אַנ׳אַלטפרענקישען הוט און אַ שוואַרצען פּאַלטען מיט אַ סאַמעטענעם קראַגען.

קרוקס האָט דערווייל געעפענט אַ בלייענעם שאַכטעל, און פונאַנדערגעלייגט אויפ׳ן טיש אַלע זיינע מכשירים: פּאַרוקען, פּעקלעך האָר, שמינקע-שטיפטען, גרים א. ד. גל.

אין דער רעכטער האַנד האָט ער געהאַלטען אַ מאַשינקע צום שערען, און פונ׳ם מאַרינאַרקע-טאַש האָבען אַרויסגעשטעקט שאַרפע שפיצען פון אַ שער.

אַרומווויקלענדיג האַר׳ן מיט אַ ליילעך, האָט ער זיך גענומען אונטערשערען זיינע געדיכטע שוואַרצע האָהר.

— הם... איך האָב נישט געוואוסט, אַז איהר זענט אַזאַ שוואַרצער, הער מאַיאָר... איך וועל אייך מוזען איבערפאַרבען!

קרוקס האָט געאַרבייט מיט אַ מערקווירדיגער שנעלקייט; די פינגער זיינע האָבען זיך בעוועגט לייכט און פלינק.

האַרי האָט זיך ביי־גיריג צוגעקוקט אין שפּיגעל, ווי ער ווערט געענדערט.

מאַטאַס האָט שווייגענדיג געוויכערט אין ווינקעל, נאָכפאָרשענדיג די שטילע אָפּעראַציע.

דער וואַגאָן האָט זיך לייכט געוויגט, לויפענדיג איבער די גלאַטע אונענדליכע רעלסען.

פערענדיגענדיג די ערשטע העלפט אָפּעראַציע, האָט קרוקס אַרונטערגענומען דעם ליילעך פון האַרי׳ס האַלז, איינגעטונקט איהם אין עפּעס אַ פליסיגקייט, און אַרומגעוויקעלט דערמיט זיין קאָפּ.

— נו, איצט וועלען שוין אייערע האָהר ווערען העל, מיין הער... און דערווייל וועלען מיר אייך צופּאַסען אַ שטיקעל בערדעל. איהר וועט זי נישט בעדאַרפען לאַנג טראַגען, ווייל בקרוב וועט אייך אָפּוואַקסען אַנ׳אייגענס, וואָס איהר וועט פון צייט צו צייט בעניצען מיט אַ געלבעל, וועלכען איך וועל אייך געבען.

מיט אַ געשיקטער בעוועגונג האָט ער בעדעקט האַרי׳ס באַקען מיט אַ שיכט קליי, און בעצירט דעם אָפיצירס פּנים מיט אַ בערדעל.

דעם שפּיגעל האָט ער אוועקגענומען, אַזוי אַז האַרי האָט נישט געזעהען, וואָס פאַר אַ פּנים ער האָט בעקומען נאָך דער דאָזיגער צווייטער אָפּעראַציע.

— דער שפּיגעל שטערט מיר נאָר, — האָט קרוקס דערקלערט, אונטערשערנדיג גיך דאָס פאַלשע בערדעל, — ווען איך אַנדערש איבער עמיצענס פּנים, שטעהען בולט פאַר מיר די געזיכטס-שטריכען פונ׳ם אָריגינאַל... אַ שפּיגעל ווענדט מיך אָפּ פון עיקר-ענין און פערפּלאָנטערט מיך... איך קאָן דאַן לייכט האָבען אַ טעות.

אַז ער האָט געמאַכט אַ סוף מיט דער באָרד, האָט ער אונטערגעשוירען האַרי׳ס ברעמען, בענעצט זיי מיט׳ן פריהערדיגען געלבעל, געמאַכט איהם צוויי קנייטשען אונטער די אויגען, אָפּגעווישט זיי, און ווידער אָנגעצייכענט.

דערנאָך האָט ער אַרויסגענומען פון זיין בלעכערנעם שאַכטעל צוויי קליינע גומקעלעך, און זיך מיט פערדרוס אָפּגערופען:

— פערפאַלען, איהר וועט אָט-אָ די צאַצקעלעך מוזען האַלטען אין מויל, כדי זיך אַביסעל צו דרייטער צו מאַכען דאָס פּנים. איהר האָט אַביסעל לענגליכען פּנים, און דער פערשוין, וואָס איהר דאַרפט מיט זיך פאַרשטעלען — האָט אַ ברייטען. דעם האַלז וועל איך אייך מאַכען קירצער און דיקער מיט דער הילף פון אַ נידעריגען ענגען קראַגען.

האַרי האָט געהאָרכזאַם אַריינגערוקט די גומקעלעך אין מויל אַריין און אונטערגעשפּאַרט מיט זיי די באַקען.

— ס׳איז נישט אַזוי פּאַסקודנע, ווי איך האָב זיך עס פאָרגעשטעלט, — האָט ער זיך אָפּגערופען, — נאָך צום דערליידען...

— אָט האָט איהר אייערע ברילען, — האָט קרוקס פאָרטגעזעצט — און אָט איז דער קאָלנער... איצט, זייט אַזוי גוט, טוט אָן די קאַמיזעלקע און מאַרינאַרקע, און מיר וועלען זעהען, ווי איהר זענט מיר אַרויסגעקומען...

(פאָרטזעצונג קומט).

אנ'אומגליק: שפאניען האט פערלוירען דעם קעניג

(א לאבעראַיקע)

דעם פאלק פון שפאניע האט געטראפען אַנ־אומגליק — ס'איז געבליבען אָהן אַ קעניג — און די גאנצע וועלט איז פיל מיט רחמנות פאר דעם פאלק פון שפאניע. אַ קליינינקייט עפעס: צו בלײַבן אָזאַ קעניג! אַ קעניג מיט אַזעלכע וואנצעס! אַ קעניג מיט אַזוי פיל מעדאַלען!

„וואָס" — פרעגט מען פון אַלע זייטען — „וועט די אָרימע שפאַניע נעבעך, איצט טון אָהן אַ קעניג"?

אָבער מיך אַרט דאָס נישט. איך זאָג, אַז עס איז נישט קיין היסטאָרישער „מוז", אַז בלויז גרויסע פעלקער, ווי אַמעריקאַנער, פראַנצויזען, דייטשען און נאָך אַזעלכע, זאָלען זיך מוטשען אָהן אַ קעניג. זאָלען די שפאַניער אויך פערזוכען דעם טעם פון אַ רעפובליק.

חוץ דעם, האָבען מיר, יודען, אונזערע אייגענע, אַלטע חשבונות מיט שפאַניע. שפאַניע האָט אויף אונז געמאַכט אַנ'אינקוויזיציע. נאָך ערגער: זי האָט אונז אַרויסגעטריבען.

בערעכענט נאָר: ווען די שפאַניער טרייבען אונז דעמאָלט נישט אַרויס, וואָלטען מיר דאָך נאָך עד היום געוואוינט אין שפאַניע, און געוואוסט פון אַ לעבען צו זאָגען. יעדער איינער פון אונז וואָלט זיך געמיטלעך דגעזעסען גאַנצע טעג און נעכט אונ־טער זיין אייגענעם קנאַבעל־בוים און געצימבעלט אויף אַ גיטאַרע. אונזערע זיהן וואָלטען געווען מאַ־טאַדאָרען, טאָרעאַדאָרען און פיקאַדאָרען, און אונזערע טעכטער וואָלטען געטאַנצט רומבאָס, טאַנגאָס, פאַנדאַנגאָס, סעגווידילאָס, פאַסאָ דאָבלעס און כאַ־טאָס, מיט אָדער אָהן קאַסטאַניעטען. מיר וואָלטען אַלע געווען סענאָרען, און אונזערע ווייבער — סענאָ־ריטאָס. מיר וואָלטען — ווער ווייסט וואָס נאָך מיר וואָלטען אַלץ געווען, ווען דאָס פאָלק פון שפאַניע טרייבט אונז דעמאָלט נישט אַרויס.

איהר'ט הערען זאָגען, אַז דאָס פאָלק פון שפאַ־ניע האָט זיך שוין לאַנג אויסגעקויפט פון יעדער שולד צו אונז, יודען, מיט דעם, וואָס עס האָט אונז דגערופען, מיר זאָלען קומען צוריק נאָך שפאַניע.

פאָלגט מיך, לאַכט זיך אויס דערפון.

עס איז טאַקע אמת, אַז די שפאַניער האָבען אונז גערופען צוריק. צי ווייסט איהר אָבער פאר־וואָס?

דערפאַר, וואָס זיי זענען געבראָכען.

נאָ'ט איי דאַ פאָר מוסטערען פון דער שרעקלי־כער אָרימקייט, וואָס איך אַליין האָב, ערשט מיט אַ פאָר יאָהר צוריק, צוגעזעהען אין שפאַניע.

אין גאַנץ שפאַניע איז נישט געווען צו געפי־נען קיין איין שפאַניש ווענטעל. דאָס בעמליכע איז געווען מיט שפאַנישע פליגען, געווען, מאָלט אייך, פלענסי געגוג פליגען אין שפאַניע, אָבער שפאַני־שע פליגען — דאָס נישט. דאָס לאַנד איז געווען אַזוי פעראָרימט, אַז וואו ס'איז געווען אַ שפאַניש ווענטעל, אָדער אַ פליג אַ שפאַנישע, האָט מען זיי עקספאָרטירט.

די מעהרסטע שפאַניער וואָס איך האָב בעגעגענט, האָבען געהאַט נישט מעהר ווי צו איין גיטאַרע, בלויז עטליכע געצעהלטע אַריסטאָקראַטען האָבען געהאַט צו צוויי גיטאַרעס. דער יונגיטאַרעס האָט אין גאַנץ שפאַניע געהאַט בלויז איין מענש — דער קעניג, געווען מיליאָנען שפאַניער, וואָס האָבען קיין גיטאַרעס נישט געהאַט.

בלויז דער, וואָס איז בעקאַנט מיט שפאַניע און איהרע מנהגים, וועט פערשטעהען די טראַגעדיע פון אַ שפאַניער אָהן אַ גיטאַרע. די גיטאַרע ביי דעם שפאַניער איז ווי ביי דעם פראַנצויז דאָס בער־דעל. אָהן אַ גיטאַרע איז דער שפאַניער אַ פער־לוירענער. אָהן אַ גיטאַרע איז פאַר איהם אונמעגליך צו ערקלערען זיך אין ליבע.

ערקלערען זיך אין ליבע איז, ווי איהר ווייסט מסתמא, שפאַניעס נאַציאָנאַלער ספאָרט.

יעדען טאָג, ווי נאָר עס פאַלט צו דער אָוונט, שטעלט זיך יעדער שפאַניער אָוועק ביי אַ סענאָרי־טאַ אונטער'ן פענסטער, און צימבעלט אויף זיין גיטאַרע אַזוי לאַנג, ביז די סענאָריטאַ קומט־אַרויס אויפ'ן באַלקאָן. אויב זיי צימבלען געפעלט איהר, וואַרפט זי איהם אַ בלום. ער הויבט אויף די בלום בעדעקט זי מיט ליידענשאַפטליכע קושען, און וו וואַרפט זי צוריק דער סענאָריטאַ אין די הענט אַריין, דאָס טוט ער דערפאַר, וואָס בלומען קאָסטען אין שפאַניע זעהר טייער, און דאָס פאָלק — ווי איך האָב אייך שוין דערצעהלט — איז אַזוי געבראָכען, אַז אַ דורכשניטליכע סענאָריטאַ, אויב זי זאָל קויפען אַ פרישע בלום פאַר יעדען זשלאָב וואָס צימבעלט איהר אַריין אַ ליבעס־ערקלערונג, וואָלט זי בדיל־הדל געוואָרען.

דאָס פאָלק פון שפאַניע איז אַזוי געבראָכען, אַזוי אין דער ערד, אַז מענשע ןפערמאָגען דאָרט נישט גענוג אַפילו אויף בלעכענע נומערען פאַר זייערע הייזער. מיליאָנען הייזער איבער גאַנץ שפאַניע זענען נישט נומערירט, און דערפון קומען אַרויס — ווי איהר וועט באַלד זעהען — אַ סך שרעקליכע טראַגעדיעס.

אַ קאַוואַליר, לאָמיר זאָגען, צימבעלט אריין אַ געוויסער סענאָריטאַ אַ פאַרציע ליבעס־ערקלערונג דער סענאָריטאַ געפעלט זיין צימבלען, און דער קאַוואַליר איז, פערשטעהט זיך, גליקליך.

אָבער נישט אויף לאַנג, גלייך נאָך דער חופה, ווי זיין סענאָריטאַ דערלאַנגט אַ דעקאָפ איהר פנים, ווערט איהם נישט גוט. וואָס איז? הערט און שטוינט! ער האָט געמאַכט אַ טעות, האָט ער גע־מאַכט דער אידיאָט. ביי דער סענאָריטאַ, וואָס ער האָט טאַקע מיט אַנ'אמת געליבט, איז אויף דער טיר נישט געווען קיין נומער, האָט ער געצימבעלט, וועה איז איהם, נישט וואו ער האָט געדאַרפט צימב־לען, נאָר ערגעץ־וואו דערנעבען. הכלל, ער האָט זיך ערקלערט אין ליבע צו עפעס אַ שטיק שלאַנג, אַ פערזעהעניש, אַז נאָר גאָט זאָל זיך אויף איהר מרחם־זיין.

דערפאַר, האָט מען מיר דערצעהלט, בעגעהן אין שפאַניע אַזוי פיל מענער זעלבסטמאָרד, און דערפאַר ווערען אין שפאַניע אַזוי פיל מענער, יונגערהייט קאָמוניסטען.

איך האָב זיך בעמיהט אייך צו געבען, אין אַ פאָר קורצע שטריכען, אַ בילד פון דעם עקאָנאָמישען און געזעלשאַפטליכען לעבען אין שפאַניע. פון דעם דאָזיגען בילד וועט שוין פאַר'אייך קלאָר ווערען פאַרוואָס די שפאַניער זענען מיט אַמאָל געוואָרען אַזעלכע בעלי־תשובה, און גענומען אונז, יודען, רופען צוריק נאָך שפאַניע. זיי האָבען געוואָלט אונזער געלט. די שלעפערס.

מ'זאָל מיר דעריבער, בעט איך, נישט קומען דרעהען אַ ספאָדעק מיט די רייד, אַז דאָס פאָלק פון שפאַניע האָט זיך שוין לאַנג אויסגעקויפט פון יעדער שולד צו אונז, יודען, מיט דעם, וואָס עס האָט כלומרשט חרטה געהאַט אויף דער אינקוויזיציע, און אונז גערופען צוריק. און מ'זאָל ביי מיר, בעט איך, נישט קומען בעטען קיין סימפאַטיע פאַר דעם פאָלק פון שפאַניע אין דעם גרויסען אומגליק, וואָס איהם האָט איצט געטראָפען.

שפאַניע האָט פערלוירען איהר קעניג? גוט אויף איהר! זאָל זי אויך פערזוכען דעם טעם פון אַ רעפובליק.

שפאַניע איז געבליבען אָהן אַ קעניג? באַלד וועל איך זיך אוועקזעצען וויינען.

כ'האָב שוין נישט מעהר וואָס צו טון.

יוסף מאַרשעליס

לאדזשער יודישער קאמעראל־טעאטער

אלעע 1־טער מאי 2. (ניי רעמאָנטירט) דירעקטאָר דוד צעלמייסטער.

גאסטשפילען פון דוד הערמאַן־טעאטער

מיט'ן אנטייל פון פרעמיער פון דער ווילנער טרופע

יוסף קאַמען

היינט, מאָנטאָג, דעם 4־טען מאי ווערט נישט געשפילט.

מאָרגען, דינסטאָג, דעם 5 מאי און אַלע ווייטערדיגע טעג

פרעמיערע „דער טויבער" פרעמיערע

דראַמע אין 3 אַקטען פון דוד בערגעלסאָן.

ס'שפילען:

שמעון בוק — זלמן הירשפעלד; פרוי בוק — בת־שבע; מענדעל זיין זוהן — מיכאל מעסינגער; יאַמעלע באַבעצעס — יהיאל ראַקאָוו; טויבער — יוסף קאַמען

אסתר זיין טאָכטער — דינה קעניג; שולץ, אַ דאַטש — דוד בירנבוים; ליפע אַ דינסט ביי בוק — רבקה נערה; יוּאָל'יק — באַשע קאַהאַן; גאַדזיראַטעל — יעקב קוזלענדער

גבאי'טע — באַשע קאַהאַן; 1־טער מעהל סוחר — דוד אוגלריך; 2־טער מעהל־סוחר — . . .; אַרבייטער, סוחרים, פאָליציי.

אינסצעניזאַציע און רעזשי: דוד הערמאַן. מוזיק: פראָפ. שפערבער.

דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: יוסף שליוניאַק. אדמינ. לייטער: א. גאַריעלאָוו.

בילעטען צו בעקומען אין קאָנדיטאָריי פון ה' ראָשגאָלד (פיעטריקאָווער 38) און פון 6 אַ זייגער אין אָוונט אין דער קאַסע פון טעאַטער.

הלא הכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך

אז תשכן בטח ושענן כי הלך בתום

ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין ביוראָ

פון ד. מאַנעלאַ

וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקט־ליך און געוויסענהאַפט געשריבען אַ־לערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפעלאַציעס, אַדוואָקאַניעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אויסלאַנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבער־זעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווע־רען בײַ מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ, פיעטריקאָווער 17, 1־טער הויף

ר. איזראעל (3

ליבע און טויט

סענסאציאנ. עראטישער ראמאן פון לאדזשער לעבען

קיצור פון ראמאן

די 20־יעהריגע סאָניע גינזבורג האָט איבער־געלעבט דעם שרעקליכען פּאָגראָם פון פּראָסקוראָוו. איהרע עלטערען זענען ערמאָרדעט געוואָרען, ווען זיי האָבען אָפּגעראַטעוועט זייער טאָכטער פון מער־גוואַלטיגונג מצד אַ באַנדע קאָזאַקען. סאָניע איז ענטלאָפען קיין לאָדז צו איהר פעטערס אַ שוועסטער. אָבער איהר מומע האָט זיך שוין געהאַט אַוועק־געצויגען פון לאָדז קיין אויסטראַליען. סאָניע איז אָנגע־קומען אויף אַ שטעל אַלס מאַשין־שרייבערין צו דעם רייכען פאַבריקאַנט הענריק נירענבערג. נאָך אַ געוויסער צייט האָט דער שעף סאָניען פערנאַרט צו זיך אין דער וואוינונג און זי פערגוואַלדיגט. זי האָט געפיהלט, אַז זי ווערט אַ מוטער. סאָניע איז אַוועק אין קליניק צו דאָקטאָר קויפמאַן, וועלכער האָט איהר דאָס בעשטעטיגט. סאָניע האָט געוואָלט פטור ווערען פון דער שווערער לאַסט און דער דאָק־טאָר האָט איהר פאָרגעלעגט, אַז זי זאָל געבוירען ביי איהם אין קליניק און דאָס קינד זאָל זי אָפּ־שרייבען אַ געוויסער רייכער פאַמיליע, ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דעם, וואָס די רייכע פרוי האָט שוין 2 מאָל געבוירען טויטע קינדער און לויט די פאָראויסזעהונגען פון דאָקטאָר, וועט זי אויך דאָסמאָל געבוירען אַ טויט קינד. דער רייכער מאַן האָט אָבער געהאַלטען, אַז זיין פרוי וועט דאָס נישט איבערהאַלטען און דעריבער האָט ער געוואָלט אַדאָפּ־טירען אַ קינד און אָפּנאַרען די פרוי, אַז דאָס איז איהר אייגענס.

סאָניע האָט מסכים געווען אָפּצושרייבען איהר קינד. זי האָט געבוירען אין קליניק אַ געזונדען, שעהנעם יונגעלע. דעמאָלט האָט זי ערשט דער־פיהלט, וואָס דאָס הייסט אַ מאַמע און האָט בעשלאָ־סען נישט אָפּצוגעבען דאָס קינד.

ס'איז געשעהן אַזוי ווי דער דאָקטאָר האָט פאָראויסגעזעהן, די רייכע פרוי האָט געבוירען אַ טויט קינד און דאָקטאָר קויפמאַן איז, לויט'ן אָפּ־מאַך, געקומען צו סאָניע'ן צונעהמען ביי איהר דאָס יונגעלע, סאָניע איז געוואָרען פערצווייפעלט, ווען אַלע איהרע טענות האָבען נישט געהאָלפען האָט סאָניע אָנגעכאַפּט איהר קינד פאַר'ן האַלז, וועלענדיג דאָס מיט אייגענע הענד דערשטיקען.

דאָקטאָר קויפמאַן האָט צוגעדריקט די מוסקו־לען פון סאָניעס הענד, אַזוי, אַז זי האָט געמוזט לויז מאַכען איהרע פינגער פון קינדס העלדזעל.

— וואָס האָט איהר געוואָלט טון? איהר האָט געוואָלט דאָס קינד ערמאָרדען.

— יאָ, איך האָב מיט אייגענע הענד געוואָלט אומברענגען דאָס קינד. און בעקומען די פערדינטע שטראָף. נאָכדעם ווי איך וואָלט דאָס קינד אומגע־ברענגט, וואָלט איך מיטגעגאַנגען מיט מיין יונגעלע. איך וואָלט בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

— איצט האָב איך מיט אייך מעהר גאָרנישט צו דיסקוסירען, דער דאָקטאָר האָט גענומען דאָס קינד און איז אַרויס פון צימער.

סאָניע האָט געוואָלט אַרויס פון בעט, נאָכלוי־פען, אָבער זי איז געווען אַזוי שוואַך, אַז זי איז אָהן כוחות צוריקגעפאַלען אויף די ווייסע קישענס.

קאַפּיטעל 3

נירענבערג איז אונרוהיג

דאָס פערשוואונדען ווערען פון סאָניע גינזבורג אָהן אַ געזעגענען זיך, אָהן אַ וואָרט צו זאָגען, האָט אַרויסגערופען אַ געוויסע סענסאַציע אין ביוראָ, פון הענריק נירענבערג. די בעאַמטע האָבען דער־צעהלט פערשידענע מעשיות, אַז סאָניע איז בכלל אַ געהיימניספולע פערזאָן, אַז קיינער האָט נישט געוואוסט פון וואַנען זי שטאַמט און פון וואַנען זי איז געקומען. די ערשטע עטליכע טעג האָט מען געמיינט אַז זי איז קראַנק, שפּעטער אָבער, ווען מ'האָט געשיקט אין דער וואוינונג, וואו סאָניע האָט געוואוינט, האָט די בעל־הביתטע געענטפערט, אַז סאָניע איז אַוועק פון דער דירה, ערקלערענדיג אַז זי געהט ערגיץ אַנדערשוואו וואוינען.

אַמייסטען האָט זיך געקאָכט דער בוכהאַלטער פינקוס לעוו.

— וואו איז דאָס דערהערט געוואָרען, האָט ער געשריגען, מאַכענדיג מיט די הענד, אַז אַ מענש זאָל פערשוואונדען ווערען אין מיטען העלען טאָג, און קיינער זאָל זיך וועגען דעם נישט אינטערעסי־רען. און פאַרוואָס שווייגט עפּעס אונזער בעל־הבית?

— ס'איז ריכטיג אַזוי, ס'שטימט, באַאַיווער קאָלעגע קאַץ, האָט געזאָגט דער לאַגעריסט קאַץ, אויב ער שווייגט דער הער נירענבערג, ווייסט ער וואָס ער טוט. סאָניע גינזבורג איז דען געווען אַ מיאוס מיידעל...

אַלע זענען פערשוויגען געוואָרען, ווייל זיי האָבען פערשטאַנען קאַץ'ס ווערטער. נישט קיין נייעס איז ביי זיי, די אַנגעשטעלטע פון הענריק נירענבערג, געווען צו זעהען ווי ס'ווערען אומ־גליקליך מיידלעך אין זייער ביוראָ: סטענאָטיפּיסט־קעס, מאַשין־שרייבערינס, געהילפס־בוכהאַלטערין, אַלץ איינס, די הויפּטזאַך האָט מען געזאָרגט דער־פאַר, אַז דאָס פרויען־פערזאָנאַל זאָל האָבען שעהנע פנימלעך, און געשיקטע, שלאַנקע פיגורלעך, אַזעל־כע האָט גערן געהאַט דער שעף, דער ברויטגעבער. הער הענריק נירענבערג.

אויף הענריק נירענבערג אַליין, האָט דאָס פער־שוואונדען ווערען פון סאָניען געמאַכט אַ גרויסען איינדרוק, די ערשטע טעג איז ער אַפילו צופרידען געווען דערפון.

— כאָטש איינמאָל אָפּגעקומען אָהן אַוואַנטו־רעס, סקאַנדאַלען, און קאָפּ־פערדרעהענישען.

אָבער וואָס אַ טאָג ווייטער אַלץ מעהר האָט איהם עפּעס געקלאַפּט אין האַרץ, עפּעס אונרוהיג איז געוואָרען. ער האָט אַליין נישט געוואוסט וואָס דאָס זאָל בעדייטען. דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבען, אין לעבען פון דעם ראַפינירטען דאָן־זשואַן טרעפט איהם אַזאַ פאַל.

יעדען פריהמאָרגען, ווען ער איז אַריינגעקומען אין ביוראָ, איז זיין בליק קודם כל געפאַלען אויף דעם אָרט, וואו ס'פלעגט זיצען סאָניע ביי איהר שרייב־מאַשין, און ווען נירענבערג האָט דערזעהען אַז דאָס אָרט איז ליידיג, האָט איהם ווידער אַ שניט געטאָן אין האַרץ. אַ געפיהל פון שרעק האָט אַרומגעכאַפּט זיין גאַנץ וועזען.

די אַרבייט ביי דער שרייב־מאַשין האָט גע־וואַקסען. גאַנצע פּעק בריף און וויכטיגע דאָקומענ־טען זענען געלעגען צוגעגרייט צו דער אַרבייט, אָבער נירענבערג האָט זיך נישט געאיילט צונעהמען מען קיין אַנדערע מאַשין־שרייבערין.

וויפיל מאָל דער בוכהאַלטער לעווי האָט איהם אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז די אַרבייט ווערט פער־נאַכלעסיגט, האָט נירענבערג געענטפערט:

— מ'דאַרף נאָך נישט צונעהמען קיין אַנדערע זי וועט דאָך קומען, זי מוז דאָך קומען.

נירענבערג איז געוואָרען אַלץ מעהר טרויעריג ער האָט גאַנץ גוט פערשטאַנען די סיבה, פאַרוואָס סאָניע איז אַוועק. אייגענטליך האָט ער געדאַרפט זיין צופרידען, וואָס ער איז פטור געוואָרען פון פאַרוואָרפען, אויסריידען, דראָהונגען און סקאַנ־דאַלען.

— אָבער דאָסמאָל נישט, דאָס מאָל איז עפּעס אַנדערש, האָט ער זיך געטראַכט.

ווען ער איז געגאַנגען אין גאַס, האָט ער אַרום זיך גאָרנישט געזעהן. פאַר זיינע אויגען האָבען גע־שטאַנען אין גרויסע רעדער סאָניעס ליידענד פנים, איהרע אומשולדיג גרויסע שוואַרצע אויגען, איהרע פערביילטע פויסטען, ער האָט גאָרנישט געהערט אַ־רום זיך, נאָר סאָניעס שטים, וועלכע האָט איהם געיאָגט מיט די שווערסטע קללות. ער האָט געהערט איהר קול: אויסוואורף, גזלן, דו האָסט מיך דער־הרגעט, איך לעב נישט מעהר, אָבער כ'וועל דיר דאָס קיינמאָל נישט מוחל זיין.

נירענבערג האָט געפרובט צו פעריאָגען פון זיך די דאָזיגע געדאַנקען:

— נאַרישקייטען, האָט ער זיך געטראַכט, עטער בלייבט איז אַזעלכע זאַכען, אָבער דאָך, דאָך האָט דאָס געוויסען דאָסמאָל נישט אויפגעהערט צו פּלאָגען.

ער האָט געפרובט צו פערטומלען זיין מרה־שחורה דורך קאַבאַרעטען, דאַנסינגס, פרויען, וויין, אָבער דורך דער דזשאַז־מוזיק האָט ער געהערט סאָ־ניעס געוויין, סאָניעס קללות, אין דעם וויין האָבען זיך אָפּגעשפּיגעלט סאָניעס גרויסע ליידענדע אויגען.

אין אַליין נישט וויסענדיג ווי אַזוי דאָס איז געשעהן, איז נירענבערג געשטאַנען פאַר אַ טיר אויף וואָלטשאַנסקאַ גאַס. אויף דעם שילדעל פון דער טיר, וועלכע ער האָט געוואָלט עפענען האָט זיך געפונען אַנ'אויפשריפט, טשאַרלי ערליך, פּריוואַט־דעטעקטיוו.

(פאָרטזעצונג קומט)

Kino-Teatr Spółdzielnia
40 Sienkiewicza 40

היינט און פאלג. טעג! גרויס לעבענס-מייסטערווערק. וואס ערשטוינט מיט זיין מעכטיגער קינסטלערישער אויפפירונג

LILY DAMITA
אין איהר בעסטער טריומפאלער קרעאציע אין פילם א. נאמען:

די גיפטיגע בלום

אין די מענער-ראלען:
Ernest Torrence i Don Alvarado

2) שלעזיען — פוילענס אפעל פון אויג פילם פון לאנד-קענטניש

ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ צ. קאנטאר.

נעכסטער פראגראם: „זונד אפרוי״ אין דער הויפט-ראל LUCY DORAINE i Alfons Fryland

הנחה-בילעטען זענען גילטיג אין אלע טעג, ווי אויך זונטאג און יום-טוב. — | אנהויב פון די סעאנסען אין געוו. טעג 4 נאכמ., שבת, זונטאג און יום-טוב 2 בייטאג. אויפ׳ן 1-טען סעאנס זענען די פרייזן פון אלע פלעצער צו 40 גר. און 60 גר.

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און ווייטערע טעג!
דער גרעסטער פילם פון דער וועלט!
מאנומענטאלע עראטישע דראמע לויט׳ן אונשטערבליכען ווערק פון וויקטאר הוגא א. נ.

דער גלאקען-ציהער פון נאטרדאם

אין דער הויפטראלע דער אונשטערבליכער פילם-קינסטלער
LON CHANEY

אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

נעכסטער פראגראם: „די שלאכט ביים סאם״

א זומער - וואוינונג
ביי דער פיליצע אין די סאסנאווע וועלדער, 30 צימערן. פאר שולען אדער אנדערע פעראיינען א הנחה, דארט איז אויך פערהאן א פענסיאנאט און א קאלאניאל-געוועלב צו פערדינגען. צו ערפארען זשגאווסקא 72, דיטקאווסקי, אדער טעאפילאוו מאראווסקי

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל-בעארבייטונגען
שלאסעריי-ארבייטען
מאשינען - טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13
(רוג זאכאדניא)

זיכערע הילף און א רפואה
אהז א אפעראציע, אן בלוט, אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס איז גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם כוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל נומענע הייל-באנדאושען אויסגעצייכענט גום דורך גרויסע פראפעסאר׳ען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דימטשן פראפעסאר

דאקטאר בראכורעמונג בעזונדער זיכער דעם שמערצען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס לאמונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע סום און פלאט-פוס ספעציעלע אמלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

שפרעכשטונדע פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונ-בעדינגט נויטיג, דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר באראנטש, פראפ. דר. י. מא-רישלער, פראפ. ד״ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן דיר. י. רא-פאפארט. ספעצ. פאר ברוך, וועלכער נעמט אן אין לאדז, וואולטשאנסקא 10 טעל 22-177 פראנט פארט פאר זיין געוויסענהאפטען פערלעגען מיר א גומע-נעם הייל-באנדאזש לויט זיין מעטריקס האב געליטען אויף ברוך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעוועט אווי, אז כ׳קען איהם יעדען אהנציגען הים עמפעהלען.

Dr. BERGHOF Arzt.

Dr. Różaner
ספעציאליסט פון הויט און וועגערישע קראנק-הייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98
נעמט אן פון 8–10; 5–8 אווענד

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134–72
נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 7½–9 אווענד.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33.

ד״ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. פון 1–2
ד״ר ווייגבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1–2 און פון 6–7
ד״ר יוסטמאן נערווען-קראנקה. פון 12–2
ד״ר סטופעל רענטגען פון 12–2 און 4–6
ד״ר פאפיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 11–1½
ד״ר קאנטאר כירורגישע קראנקה, פון 5–6
ד״ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערען-קר פון 10–11, 2–3 און פון 6–7
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11–12 און פון 4–5
ד״ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1–2
נ. ראזעס צאהן - ארצט פון 9–1
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3–7

צאהן-מעדיצין, בעליכטונגען, קווארצן, מאסאזש א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייטן פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיטען איז שטאט.

א האנד-נייהער
צו דאמען בעשטעלט קען זיך מעלדען אויף טראוגוטא 4 ביי חאידיסלאווסקי.

קוואליפיצירטע
געזעלען
צו דאמען-מאגאזין ווערען זאפארט געזוכט ביי שלאמאוויטש, קאמיעננא 1.

צוליב אבריזע
איז צו פערקויפען א האנד פע-דע
גראססער׳ס 10/95 און א גלאטע משין ווא לטער׳ס 10/70, זאווי א שפול-מאשין. צו ערפאהרען אין אדמ. פון דער צייטונג.

Dr. med.
J. Lubicz
כירורג-ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינענע פראצאהניע פון וועטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: הקלעדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאך מיטאג.

געוועזענער מיליטער-בעאמטער
ב. מאז
פיעטריקאווער № 10
שרייבט ביטעס און גיט געוויסענהאפטע עצות אין אלע
מיליטער-ענינים.

א גרויסען האלבען
פלאץ
אויף בזשעזשינער 76 איז פון זאפארט אפצוגעבען אויף א ברעטער-סקלאד, עוועגט. אויף האלץ אדער קויהלען.— צו ערפאהרען אויפ׳ן ארט א גאנצען טאג

DR. MED.
Haltrecht
ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה.,
נעמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 6 ביז 8.30 אוו. זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
נעמט אן אין לעטשניצע סאניטאס Śródmiejska8 פון 2 ביז 3 נאכמ.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוועכע אנאלידזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.
— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

Dr. Z. RAKOWSKI
פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2 — 3

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר אימיר נאז, האלז, אויערן ק׳	12½ – 1½
ד״ר הערשנאר קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד״ר ביבערגאל הויט און וועגער.קר.	11½–12½
ד״ר שמירגעלד נערווען און נייסטיגע קר.	1—2
ד״ר גאלדבלום אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד״ר זאלצוואסער כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד״ר שפרינגאחסקי פרויען-און געבורטס-הילף	12½—1½

רענטגען-עקספערטיזע. שפרעך-שטערונגען ווי שטאמלען א. אז. פסיכאלאגישע שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל אינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפערעט. אויף פערלאנג היילונגען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערט דורכגעמאכט אלע ארט אנאליזען, אויך פרעגנאט און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשינסקי-סטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קארונען, פלאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

ביליג און גוט!
אין דער בעקאנטער פראצעווניע פון
בינדעס
ווערען אנגענומען פערשידענע בינדעס שלייפען און ספארט-בינדעס צו ביליגע פרייזען. עס ווערען אויך איבערגעארבייט און גע-וואשען פון אלטע קראוואטען אויף נייע, עס איז אויך צו בעקומען נייע קראוואטען צו ביליגע פרייזען.
ש. הערשקאוויטש
וואלבארסקא 31, לינקע אפיצ. 2-טער שטאק

מאשין-לעכער
ווערען אנגענומען אויסצוניייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

Dr. MED.
H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה׳ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו״ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4–7 אווענד.

Doktór KLINGER
ספעציאל-ארצט פאר וועגער שע. הויט, און האר-קראנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אן פון 9–11 פריה און פון 5–8 אווענד און פון 1–2 נ״מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62"

ווענבעריש כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פריי זען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד״ר מעד. י. קראוש
עמפפאנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד״ר מעד. ם. קאנטאר
עמפפאנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.
H. Karaś
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
זגערזשער 16
נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 3 ביז 7 אווענד.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צוטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר׳ן איינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען אין דער פארלאג נישט פערענטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט	40— 60— 4
נאכ׳ן טעקסט	12— 18— 8

[illegible] 50 פראצ. טייערע. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.